

4

2007
ročník 59

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 98 _____ **Knihovna jako vydavatel aneb Nosit dříví do lesa?/**
Zdeňka Friedlová
- 100 _____ **Efektivní práce s pamětí – program nejen pro seniory/**
Jana Vejsadová
- 103 _____ **MARKETING V KNIHOVNÁCH**
Marketingové koncepce a jejich využití v knihovnách/
Radka Johnová
- 106 _____ **Bezpečnost dětí na internetu – 2**
- 107 _____ **Mobilní knihovny – 8/** Martina Rottová
- 109 _____ **AKTUALITY**
z 15. zasedání Ústřední knihovnické rady ČR/ Lea Prchalová
- 110 _____ **Rok poté. Krajská knihovna Karlovy Vary/** Eva Žáková
- 113 _____ **JAK NA TO**
Než se rozhodnete vydat knihu.../
- 114 _____ **S internetem do světa, svět u nás/**
Alena Rybářová, Hana Tomanová
- 115 _____ **Kohoutí kříž – cesta k získání odborných informací**
v Jihočeské vědecké knihovně/ Květa Cempírková
- 116 _____ **Nesnesitelná lehkost elektronického publikování/**
Zuzana Bornová
- 120 _____ **RECENZE**
- 121 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 124 _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**
- 125 _____ **ZE SVĚTA**
- 126 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY**
KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR
- 127 _____ **KNIHOVNY V TISKU**
- _____ **ZÁKLADNÍ KAMENY NOVÉ BUDOVY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR**
ANEB NÁROD SOBĚ II – 4/ Jaroslav Císař

NA OBÁLCE v letošním roce představujeme čtenáře pokaždé jinak

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
příspěvková organizace Středočeského kraje,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Mgr. Jana Čermáková
Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz, redakcectenare@centrum.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Ing. Jiří Mika, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813

e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu

PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno

Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,

dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,

P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,

tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11

Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,

cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace

z programu MK ČR Knihovna 21. století

Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit

publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 6. 4. 2007

Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Libraries as publishers: carrying coals to Newcastle?

(Zdeňka Friedlová) /98

Effective memory development – a program not just for senior citizens (Jana Vejsadová) /100

Marketing at libraries: marketing plans and their use in libraries (Radka Johnová) /103

Security for children on the internet – 2 /106

Mobile libraries – 8 (Martina Rottová) /107

Latest from the 15th Central Libraries Council of the Czech Republic Conference (Lea Prchalová) /109

A Year On: Karlovy Vary Regional Library – a multifunctional regional information centre after a year of operation in its new premises (Eva Žáková) /110

Out into the world and bringing th world home on the web (Alena Rybářová – Hana Tomanová) /114

Kohoutí kříž – the way to acquire specialist information at the South Bohemian Research Library (Květa Cempírková) /115

The Unbearable Lightness of Electronic Publishing (Zuzana Bornová) /116

Reviews: The wide library window (Petr Vavřík) /120

From the libraries

Regular features

AUS DEM INHALT

Bibliothek wie ein Verleger oder Holz ind den Wald tragen? (Zdeňka Friedlová) /98

Efektive Arbeit mit dem Gedächtnis – Programm nicht nur für Senioren (Jana Vejsadová) /100

Marketing in den Bibliotheken: Marketingauffassung und derer Ausnützung in den Bibliotheken (Radka Johnová) /103

Kindersicherheit auf dem Internet – 2 /106

Mobilbibliotheken – 8 (Martina Rottová) /107

Aktualitäten aus der 15. Sitzung des bibliothekarischen Zentralrates der Tschechischen Republik (Lea Prchalová) /109

Ein Jahr darauf: Kreisbibliothek in Karlsbad – Multifunktionsauskunftszentrum der Region nach einem Jahr der Tätigkeit in neuen Räumen (Eva Žáková) /110

Mit dem Internet in die Welt, Welt bei uns (Alena Rybářová – Hana Tomanová) /114

Das Hohnakreiz – Weg zum Erwerb von Fachinformationen in der böhmischen Wissenschaftsbibliothek (Květa Cempírková) /115

Unerträgliche Leichtigkeit der elektronischen Veröffentlichung (Zuzana Bornová) /116

Rezension: Breites Fenster der Bibliothek (Petr Vavřík) /120

Aus dem Bibliotheken

Regelmäßige Spalten

KNIHOVNA JAKO VYDAVATEL ANEB NOSIT DŘÍVÍ DO LESA?

Občas, když přicházím do některého ze skvěle vybavených a s erudicí vedených knihkupectví nebo když procházím mezi regály v knihovně, napadne mne, zda je dobře, že do tohoto množství přidávám jako vydavatel knihy další. Nejsilněji tento pocit zažívám v Paláci knih Luxor na Václavském náměstí v Praze. Zahlcena pohledem na vyrovnané řady knih, přepadá mne někdy až pocit úzkosti. V tomto nadbytku titulů všech žánrů, často překrásně provedených a s barevnými obálkami, se mají uplatnit a najít cestu ke svému čtenáři malonákladové tituly bez podpory reklamy a médií. Proč to vlastně děláme a děláme to dobře? Nenosíme jen dříví do lesa?

KNIHOVNA JAKO VYDAVATEL

Řada veřejných knihoven, včetně těch menších městských nebo obecních, se stává jednou za čas vydavatelem a přivádí na knižní svět publikace týkající se jejich činnosti, historie obce, města či regionu, regionálních osobností, národopisu, vlastivědy a dalších témat. Bez pomoci knihovníků a knihovnic by mnohá regionální publikace nespátřila světu světa. Velké knihovny se věnují specializované ediční činnosti. Knihovna Františka Bartoše (předchůdkyně krajské knihovny) měla zkušenosti především z vydáváním neprodejných publikací typu metodických pomůcek pro knihovny, bibliografií, literárních průvodců, kalendářů výročí významných osobností apod.

Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně dostala při svém vzniku v roce 2002 od zřizovatele do vínku – formou zápisu ve zřizovací listině – vydávání časopisu pro kulturu a společenské dění ZVUK Zlínského kraje a Edici Zlínský kraj. Vydávání periodika, jehož první číslo vyšlo ještě pod názvem ZVUK v březnu 1990, zajišťuje krajská knihovna od roku 2002 po stránce administrativní a distribuční. Na jeho podobě se výrazně autorsky podílí řada osobností a institucí, významnou roli zde mají muzea ve Zlínském kraji. Časopis má svou redakční radu, kruh autorů, výraznou grafickou úpravu a dlouholetého výborného odpovědného redaktora Jaroslava Zapletala. U vydávání časopisu jsme nastoupili do rozjetého vlaku a převzali svůj díl povinností, které nám uložil zřizovatel. Trochu jiná situace byla při vydávání publikací.

EDICE ZLÍNSKÝ KRAJ

Edice vznikla, jak už její název napovídá, až se vznikem nového samosprávného celku. Zlínský kraj, který vznikl ze čtyř okresů – Kroměříž, Uherské Hradiště, Vsetín a Zlín, je zeměpisně a kulturně velmi zajímavý. Jinde v České republice lze stěží najít oblast, která by současně nabízela hory, zahradní architekturu, lázně, vinařská údolí, pozůstatky Velkomoravské říše, řadu církevních památek a historicky cenných staveb, jakož i ojedinělý příklad moderní baťovské funkcionalistické architektury. K originalitě Zlínského kraje přispívá i skutečnost, že se zde setkávají tři národopisné celky: Valašsko, Slovácko a Haná. Na druhou stranu se kraj musel na začátku své existence potýkat s tím, že zde nebyla vybudována krajská infrastruktura jako v tradičních krajích a že byl vytvořen ze tří okresů, které patřily do bývalého Jihomoravského kraje a okresu Vsetín, který byl začleněn do kraje Severomoravského. Bylo třeba soustavně budovat pocit identifikace obyvatel s novým územím a samosprávným celkem a současně posilovat informovanost o tom, co se děje v jednotlivých regionech. A to byl jeden z důvodů, který stál na počátku vzniku Edice Zlínský kraj (dále jen Edice ZK). Ve stanovách edice je uvedeno, že cílem ediční činnosti je podílet se na utváření a prohlubování kulturní identity a sounáležitosti občanů Zlínského kraje a současně propagovat kraj v rámci České republiky i v zahraničí.

Za duchovního otce Edice ZK lze považovat Jiřího Severina, člena Rady Zlínského kraje pro kulturu. Ten byl spolu s dalšími členy krajské kulturní komise nejen iniciátorem vzniku edice, ale podílel se aktivně na formování jejího obsahu a podoby. První tituly Edice ZK vznikly v roce 2002 ještě na půdě krajského úřadu, posléze byla celá edice svěřena do péče krajské knihovny. Žertem nás pak někteří zasvěcení nazývali krajské vydavatelství, čemuž jsme se ne moc úspěšně bránili. Radním pro kulturu byla jmenována redakční rada, ve které jsou zastoupeny všechny regiony, a působí v ní osobnosti z kulturního a společenského života. Redakční rada řídí Edici Zlínský kraj, určuje její profil, sestavuje a schvaluje vydavatelství plán, je poradním orgánem vydavatele při určování ceny knih, při jejich propagaci a distribuci.

Na základě plánu vydavatelství činnosti krajská knihovna realizuje jednotlivé tituly samostatně nebo ve spolupráci s jinými spoluvydavateli. Podíleli-li se na vydání další subjekt, uzavírá s ním krajská knihovna smlouvu o spoluvydavatelství. Ediční činnost je financována z příspěvku na provoz krajské knihovny, z dotací, darů a z příspěvků spolupracujících institucí. Při realizaci ediční činnosti krajská knihovna spolupracuje s odborem kultury a památkové péče Krajského úřadu Zlínského kraje a dalšími paměťovými institucemi ve Zlínském kraji, především muzei a knihovnami.

PROFIL EDICE

V rámci edice bylo v letech 2002–2006 vydáno 14 číslovaných svazků. S podporou edice ale mimo číslovanou řadu vyšlo 12 publikací a jedno hudební CD. Krajská knihovna vydává také publikace mimo Edici ZK, zaměřené na problematiku knihovnictví, regionálních funkcí knihoven ve Zlínském kraji, práci s dětmi (sborníky z literárních soutěží, metodické materiály), výročí významných osobností (kalendária).

V průběhu pěti let se postupně vykristalizovaly tři směry profilování edice:

- *mapování kulturní krajiny Zlínského kraje*, jeho specifik, budování pocitu sounáležitosti;
- *reedice díla Františka Bartoše*;
- *cenné solitéry*.

Kytice Františka Bartoše a Pohádky z Moravy

Do „mapování kulturní krajiny Zlínského kraje“ bychom mohli zařadit tituly např. Jany Spathové *Stavební a umělecké památky* (2002) a *Památky lidového stavitelství* (2004). Dále publikace *Výtvarní umělci Zlínského kraje* (2003), *Pověsti a balady z Valašska, Hané a Slovácka* (2003), *Cimbálové muziky Zlínského kraje: The Zlín Region Cimbalom Bands* (2004), *Dechové hudby Zlínského kraje: The Zlín Region Brass Bands* (2006). Pro tyto publikace je charakteristický i formát (ležatý obdélník) a grafická podoba obálky.

Dechové hudby
Zlínského kraje

Reedice díla Františka Bartoše je společný dlouhodobý projekt krajské knihovny, která nese jeho jméno, a Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně, ve kterém působí dokumentační středisko tohoto významného pedagoga, národopisce a jazykovědce. V rámci edice dosud vyšla tato díla F. Bartoše: *Nové národní písně moravské s nápěvy do textu vřaděnými* (2003), *Lid a národ. Sebrané rozpravy národopisné a literární Františka Bartoše* (2003), *Naše děti. Jejich život v rodině, mezi sebou a v obci, jejich poesii, zábavy, hry i práce společně popisuje František Bartoš*, s ilustracemi Mikoláše Aleše (2005), *Moravský lid. Sebrané rozpravy z oboru moravské lidovědy* (2006) a *Kytice. Z lidového básnictva našim dětem uvil František Bartoš* – ilustrace Adolfa Kašpara (2006). Reprinty vycházejí v původní grafické úpravě s novou jednotnou obálkou s výjimkou poslední vydané publikace *Kytice*, kde byla převzata obálka z vydání z roku 1929.

Mezi cenné solitéry můžeme zařadit *Pohádky z Moravy*, sbírku 15 pohádek renomovaných autorů tematicky spjatých s Moravou a knihu Davida Valúška *Od školy ke knihovně*, věnovanou historii budovy, ve které sídlí krajská knihovna.

PROPAGACE A PRODEJ

Ten, kdo vydává publikace, které jsou určeny i pro knižní trh, mi potvrdí, že dnes není problém publikaci vydat, dáte-li dohromady dostatek finančních prostředků, ale dostat ji až ke čtenáři. Nemůžeme konkurovat velkým vydavatelům a prodejům a jen výjimečně využíváme služeb distributorů, protože to zvyšuje prodejní cenu knih. Přestože je naše vydavatelská činnost principiálně založena jako nezisková a publikace prodáváme maximálně za výrobní cenu, museli jsme si osvojit zásady marketingu. Postupně se učíme, jak knihy propagovat a informovat o nich. Využíváme k tomu webových stránek knihovny (www.kfbz.cz), kde je k dispozici přehled všech vydaných titulů, včetně náhledů obálek, i elektronický formulář pro objednávku publikací. Propagujeme a prodáváme publikace na odborných, vzdělávacích a kulturních akcích knihovny. Pravidelně vydáváme tištěnou nabídku publikací, rozesíláme elektronické nabídky na obce, knihovny, školy, kulturní a výzkumné instituce. Publikace prodáváme v knihovně, ve spolupracujících institucích, prostřednictvím knihkupců a informačních center. Přesto bohužel zůstává část nákladů některých titulů na skladě a prodávají se jen pomalu. Důvodem bývá poměrně vysoká cena publikací v důsledku jejich nízkého nákladu, někdy také špatný odhad zájmu veřejnosti o úzce zaměřený titul. Význam vydání některých titulů je mimo jiné v tom, že byl proveden sběr informací a dokumentů k danému tématu, které slouží i k dalším badatelským a studijním účelům a formou knižního dokumentu byl určitý jev zaznamenán.

SPOLUPRÁCE – NÁROČNÁ A KRÁSNÁ

Řadu věcí jsme se při vydávání publikací v rámci Edice ZK učili tzv. za pochodu a stále se učíme. Tím, že většina titulů vzniká ve spolupráci s paměťovými institucemi a dalšími partnery, je ediční činnost časově i jinak náročná, ale současně velmi zajímavá. Máme možnost spolupracovat a setkat se s řadou odborníků, výtvarníků, grafiků a spisovatelů. S mnohými z nich spolupráce nekončí vydáním knihy, připravujeme společné akce pro veřejnost a pracujeme na dalších projektech. Obohacujeme se a inspirujeme navzájem. Ne vždy jsme se svými vydavatelskými počiny zcela spokojeni, ale máme radost z každého pozitivního ohlasu.

Efektivní práce s pamětí – program nejen pro seniory

„Řekni mi, kde je sídlo informací – v knihovně nebo v lidské paměti?“ napadá mě v úvodu parafráze na Shakespearova Kupce benátského¹. Dvě uplynulá desetiletí charakterizuje masivní příliv informací i nástup nových médií a technologií. Uživatelé v jejich záplavě stále častěji ztrácejí orientaci. Nedaří se jim vyhledat relevantní informace v odpovídajícím časovém intervalu a potíže jim často působí i uživatelské zvládnutí nových informačních a komunikačních technologií.

Informace, informační gramotnost, informační technologie, informační společnost, to jsou velmi frekventované pojmy vzbuzující respekt. Stávají se významným předpokladem a nezbytnou podmínkou k uplatnění se v životě

a k úspěšnému působení v současné společnosti. Sáhne-li po nejčastěji používané definici, dovidáme se, že „k dosažení informační gramotnosti musí být jedinec schopen rozpoznat, kdy potřebuje informace, dále je vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak jsou znalosti pořádané, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich mohli učit další. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu“.²

K naplnění této definice však lidé nezbytně potřebují vedle moderních informačních technologií i svou vlastní paměť. Nároky na ni jsou

podstatně větší než dříve a nutnost uchovat si paměť a duševní výkonnost i ve vyšším věku nepocítovali lidé nikdy tak významně jako dnes. Má to však i stinnou stránku. Na svou špatnou paměť si stěžuje osmdesát procent lidí a na dříve běžné a úsměvné zapomínání pohlížejí s obavou z patologické poruchy mozku.

Většinou opravdu nejde o to, že by trpěli chorobnou zapomnětlivostí. Do úzkých je spíš dostává skutečnost, že objem informací nezbytných pro běžný život roste závratnou rychlostí. Stále nové a nové informace k nám doléhají ze všech stran, často je jich přespříliš a mozek je nestačí ukládat. Může se proto snadno stát, že některá, právě ta podstatná, nám občas unikne. Místo znepokojování se nad ztrátou paměti je mnohem užitečnější věnovat pozornost tomu, jak lidská paměť funguje, proč řadu informací vůbec nevezmeme na vědomí, co ovlivňuje zapomínání a co můžeme udělat pro zlepšení stavu. Důvodem zhoršování paměti je totiž mnohem častěji pasivita než obávaná choroba. Existuje řada odborných studií, které nás mohou přesvědčit o tom, že pokud paměť cvičíme, nejen vydrží, ale také se výrazně zlepšuje. K drobným změnám s věkem nebo vlivem nemoci pochopitelně dochází, ale pokud ji necháme bez pozornosti, začne stále více ochabovat. Velmi často je mozek přirovnáván ke svalu – nárazová zátěž ho spíše umožní, ale pokud ho zatěžujeme průběžně, může podávat dobré výkony i v pokročilém věku.

Jaká je kapacita lidské paměti, to odborníci neradi odhadují. Američtí vědci tipují její velikost v převodu do počítačových jednotek na miliardy gigabitů. Takový údaj je pochopitelně třeba brát s rezervou i z dalších důvodů. Jednak proto, že člověk dokáže využít jen zlomek svých paměťových možností, ale i proto, že srovnání těchto schopností lidského mozku s počítačem je nepřesné a zavádějící.

Přesnější a výstižnější se mi zdá přirovnání lidské paměti k dobře uspořádané knihovně. Je to proces vstupu, uchování a vybavení nebo nalezení informace v okamžiku potřeby. Není věcí náhody, ale jedná se o velmi dobře organizovaný a komplikovaný systém, determinovaný hlavně geny a zkušenostmi. Podobně jako knihovny zápasí kapacita naší paměti s množstvím ukládaných informací. Těch často zdán-

livě nepotřebných a zastaralých se rychle zbavuje a znovu je pak vyvolává a hledá. Každá ledažbylo uložená kniha i myšlenka nebývá k dispozici tehdy, kdy je právě potřeba. Nalézt či vybavit si tu, která je řádně zpracována, uložena podle daného systému a vede k ní několik odkazů, však nepředstavuje žádný problém.

Všechny tyto podobnosti mě napadaly, když jsem na začátku roku 2002, v souvislosti s přípravou nových vzdělávacích programů pro čtenáře Krajské knihovny Vysočiny (KKV) a veřejnost, absolvovala kurz České společnosti pro trénování paměti a mozkový jogging a získala osvědčení lektora/trenéra paměti. Příprava probíhala pod vedením našich i zahraničních lektorů za odborné garance prof. Jaro Krivohlavého. Využitelnost dovedností, které lze získat v přípravných kurzech, je opravdu velká. Byly sice určeny především pro práci se seniory v domovech a ústavních zařízeních, ale je o ně stále větší zájem ze strany veřejnosti a věk účastníků se postupně snižuje. Mohou být podle náročnosti přizpůsobeny pro studenty i seniory, ale také pro různé komunity, které spojuje společný zájem nebo zdravotní handicap. Přemýšlela jsem, jak nabyté dovednosti uplatnit v podmínkách knihoven a jak jejich prostřednictvím nabídnout kognitivní tréninky široké veřejnosti. Jsou lákavou aktivitou, ale jsou hlavně prospěšné pro každého, koho znepokojuje občasné zapomínání. Mají aktivizační a motivační obsah a mohou být užitečnou interaktivní formou vzdělávání.

Knihovny, které hledají své nové uplatnění ve sféře celoživotního vzdělávání, disponují množstvím tištěných, zvukových, elektronických i speciálních dokumentů, z nichž lze čerpat a které mohou být při práci s pamětí využity. Mají však také další nezbytný materiální, informační i lidský potenciál.

Na základě těchto úvah a zkušeností jsem začala postupně dotvářet aktivizační programy, které se staly na uplynulých pět let součástí servisu oddělení specializovaných služeb KKV pro seniory a další cílové skupiny v knihovně kraje Vysočina.

Obsah se vždy řídí zájmem, zvláštnostmi vnímání a složením skupiny. Je rozmanitý, pokrývá širokou paletu kognitivních funkcí zahrnujících paměť a je vždy přizpůsoben přednos-

tem a schopnostem účastníků. Zážitkovou formou se dovídají, jak pracuje mozek, kde se zpracovávají a uchovávají informace, co ovlivňuje paměť a zapomínání, atd. Součástí jsou také konkrétní praktické postupy a cvičení vedoucí k většímu výkonu paměti a k lepší schopnosti efektivně se učit. Účastníci zvládají různé paměťové techniky, které jim pomáhají pamatovat si lépe a více a získávají návod, jak mohou sami dál o svou paměť pečovat.

Součástí programu je také rozvíjení tvořivosti, práce s textem, využití různých informačních zdrojů a dokumentů včetně beletrie, v níž je mistrovsky popsána řada paměťových technik. Vedle mentálních cvičení mají programy práce s pamětí ještě další přínos zejména pro znevýhodněné cílové skupiny. Jsou pro ně cestou ze sociální izolace a vedou rychle ke zvýšení jejich sebevědomí.

Knihovny na Vysočině nejsou jediné, které si vyzkoušely, že paměť motivuje a efektivní práce s ní je zajímavým tématem pro jejich uživatele. Řadu let cvičení paměti nabízí např. Knihovna Kroměřížska a od minulého roku také vyškovská, karlovarská a další knihovny. Každá z nich volí svůj osobitý přístup, zaměřuje se na jiné cílové skupiny, ale vychází ze

stejného základu odborné přípravy. Ta je jedním a rychle návratným nákladem na odbornou způsobilost knihovníka, který v roli lektora/trenéra uplatní nejen nově získané dovednosti, ale zároveň i svou profesní odbornost a zkušenosti z práce s informacemi. Dalším důležitým aspektem je snadná realizovatelnost a finanční dostupnost, protože programy jsou samofinancovatelné a využívají lokální možnosti konkrétní knihovny.

Základním cílem však je především motivující podpora účasti obou stran na nových formách celoživotního vzdělávání. Pro knihovníky může příprava v tomto směru znamenat jeden z možných kroků jejich odborného a osobního růstu v dalším profesním uplatnění. Pro veřejnost, jíž jsou programy efektivní doplňkem dalšího vzdělávání spojeného s rozvojem osobnosti a s možnostmi sebepoznání.

JANA VEJSADOVÁ
vejsadova.jana@centrum.cz

- 1 „Řekni mi, kde je sídlo mysli – v srdci nebo v hlavě?“
- 2 Výklad ze zprávy Komise pro informační gramotnost Asociace amerických knihoven – ALA, 1989

SERVIS ČTENÁŘE

Knihovny Bohumín, Český Těšín, Havířov, Karviná, Orlová,
Městská kulturní střediska Havířov a Střelnice Český Těšín vyhlášují

XVII. ročník literární soutěže Hledáme talentované autory aneb Nepište do šuplíku

Soutěže se může zúčastnit každý začínající autor od 15 let, který se literární tvorbou nezabývá profesionálně. Rozsah soutěžních příspěvků je 5–10 stran prózy, nebo 5 básní. Soutěžní práce musí být původní, dosud nepublikované. Zasílat je můžete pouze formou e-mailů (pokud nevlastníte počítač, upozorňujeme, že jsou v každé knihovně k dispozici). Práce pište písmem velikost 14, řádkování jednoduché. Při nedodržení podmínek nebudou práce do soutěže zařazeny, rukopisy se nevracejí a autoři musí počítat se zveřejněním rukopisů na webových stránkách knihoven.

Soutěž začala 1. 3. 2007, poslední příspěvky budou přijaty 30. 9. 2007. Slavnostní vyhlášení výsledků proběhne 7. 12. 2007 za přítomnosti poroty, jejímž předsedou bude básník Jakub Chrobák. Oceněny budou tři nejlepší práce, přičemž si porota vyhrazuje právo některou z cen neudělit, nebo rozdělit.

Práce zasílejte na adresu:

Jindra Zlámalová, e-mail: zlamalova@knih-havirov.cz, Městská knihovna Havířov, Šrámkova 2a

MARKETING V KNIHOVNÁCH

> RADKA JOHNOVÁ
(rsj@seznam.cz), <http://info.sks.cz/users/jo>

Marketingové koncepce a jejich využití v knihovnách

Marketingové aktivity každého subjektu by měly být podloženy dobrou znalostí zákazníka i okolí organizace. Jedině tak lze zaručit účinnost, efektivnost a sociální zodpovědnost. **Existuje několik koncepcí marketing managementu, které jsou navzdory svým názvům často využívány i v neziskovém sektoru.** Pokusíme se nalézt ty prvky, které mohou uplatnit i veřejné knihovny.

Jednou z nejstarších je **výrobní koncepce**, která zastává názor, že lidé mají rádi produkty, které jsou **široce dostupné a za nízkou cenu**. K tomu dochází tehdy, pokud zákazníci preferují samotné získání produktu a nezáleží jim na jeho kvalitě. V našem případě většina čtenářů vyhledává knihy pro jejich obsah a v takovém případě stupeň opotřebování tiskoviny výrazně nezmění užitnou hodnotu produktu. Výrobní koncepci charakterizuje i nutnost udržovat nízké náklady, bez nichž by nebylo možné širokou dostupnost zajistit. Řada neziskových organizací skutečně uplatňuje princip výrobní koncepce, ale v případě knihoven bychom měli zdůraznit, že tato koncepce se hodí pro půjčované „opotřebované zboží“, nikoli pro „služby knihovny“, kde by měly být zachovány principy vysoké kvality služeb i kvalitní výběr z fondů knihovny.

Na služby knihovny můžeme použít **výrobovou koncepci**, která se orientuje na vysokou **jakost, výkonnost, nové vlastnosti a služby**. Výrobově orientované organizace ale mají i svůj nedostatek. Ve své snaze po dokonalosti kvality se většinou příliš soustředí na sebe a věří, že jejich zaměstnanci nejlépe vědí, co je pro jejich zákazníky nejlepší, a málokdy se ptají na potřeby lidí. Jak ukazují výzkumy, i špičkovým knihovníkům se může stát, že uživatelé mají jinou představu o struktuře fondů nebo způsobu poskytování služeb, byť původní záměr byl dobře myšlen. Držet se pouze výrobo-

vé koncepce znamená jednat krátkozrace, je to jako dívat se do zrcadla místo z okna. Sama o sobě je i tato koncepce také nedostatečná.

Třetím marketingovým přístupem je **prodejní koncepce**, která vychází z předpokladu, že neplatí tvrzení našich babiček o tom, že dobré zboží se prodává samo. Naopak oprávněně předpokládá, že zákazníci, jsou-li ponecháni bez našich instrukcí, nevědí o produkty dostatečný zájem. **Prodejní koncepce nezkoumá, co veřejnost chce, naopak snaží se zákazníkovi vnutit to, co máme.** I prodejní koncepce je často používána v neziskové sféře ve snaze naplnit kvantitativní ukazatele, které požaduje zřizovatel. Základními nástroji pro knihovny bude publicita prostřednictvím médií, tedy nepřímé působení na zákazníka, a různé formy přímého marketingu, propagace knihovny prostřednictvím škol, zájmových a společenských organizací, spolků důchodců, nebo prostřednictvím pořádaných akcí. Prodejní koncepce je **aktivní**, někdy až agresivní formou marketingu, a i když se nejméně používá u nevyhledávaného produktu, což služby knihoven zatím nejsou, nelze jí upřít propracovanou techniku ve vyhledávání a přesvědčování zákazníků o výhodách svých produktů. Nedostatkem této koncepce je, že i zde se málo zkoumá, co veřejnost chce, klade důraz na množství, nikoli na spokojenost zákazníků.

Marketingová koncepce se snaží využít pozitivita z předcházejících přístupů a eliminovat negativa, která je doprovázejí. Klíčem k dosažení cílů organizace je schopnost vycházet z reálných potřeb zákazníků a efektivně je uspokojovat. Tomu má napomoci koncepce společenského marketingu, která zohledňuje i sociální a etická hlediska. Podle P. Kotlera „**společenská marketingová koncepce** zastává názor, že úkolem organizace je určovat potřeby, přání a zájmy cílových trhů a poskytovat

žadující uspokojení účinněji a efektivněji než konkurenti způsobem, který zachovává nebo zvyšuje blahobyt spotřebitele a společnosti“. Právě knihovny patří mezi ty jedinečné instituce, které naplňují podstatu uvedené definice, kdy uspokojením jednotlivce zvyšují blahobyt (např. vzdělanost) celé společnosti.

Specifickou formou společenské marketingové koncepce je **příčinně vztahový marketing**. Jedná se o spojení podnikatelské firmy a neziskové organizace ve vzájemně přínosné formě marketingové komunikace. Známe to z reklam: „Koupí produktu X přispíváte organizaci Y.“ Zastánci této formy spolupráce říkají, že se nezisková organizace zviditelní a více se dostane do povědomí lidí, a samozřejmě i nepatrný zlomek z ceny produktu je pro organizaci vítaným příspěvkem. Kritici upozorňují, že z hlediska firmy se jedná jen o zvýšení prodeje a zisku, jde spíše o citové vydírání, a nutí lidi vydávat více peněz za zboží, takže jim zbuduje méně na dobročinnost.

Marketingová koncepce používá Ansoffovu mříž expanze produkt – trh pro volbu odpovídající strategie. **Strategie penetrace** trhu znamená, že se organizace pokusí povzbudit své současné uživatele k větší aktivitě ve využívání stávajících služeb. Může také oslovit čtenáře, kteří si zatím knihy u ní nepůjčovali, knihy si pouze kupovali, chodili do jiné knihovny, nebo si je půjčovali od známých. Tím může zvýšit počet návštěv a výpůjček, aniž by nutně musela přijít s nabídkou nových služeb. Strategie penetrace se zaměřuje na dosavadní ne uživatele z těch segmentů zákazníků, kteří obvykle uživateli jsou.

Strategie rozvoje trhu také používá pouze stávající produkty (služby), ale snaží se oslovit nové segmenty zákazníků, např. školy, úřady, zájmové organizace, domov důchodců apod., nebo rozšířit svoji působnost do okolních vesnic, má-li možnost využít bibliobus. Cílem je identifikovat a zaujmout skupiny potenciálních uživatelů, u nichž by bylo možné vzbudit zájem o náš produkt.

Strategie rozvoje produktu se naopak zaměřuje na stávající zákazníky, ale v tomto případě knihovna nabízí nové, vylepšené nebo rozšířené služby, aby byla pro své současné uživatele atraktivnější, a ti ji navštěvovali čas-

těji. Těto strategii odpovídá současný stav rozšiřující se digitalizace služeb knihoven a využívání knihovny jako internetové studovny.

Nabídka nových produktů (služeb) novými kategoriím zákazníků je označována jako diverzifikační růst, používá se tehdy, pokud byly předcházející možnosti vyčerpány. **Diverzifikace** přináší největší příležitosti, ale je také spojena s největšími riziky. Organizace se totiž pouští do činností, se kterými nemá zkušenosti, a většinou oslovuje i jiné typy zákazníků, než je většina jejích čtenářů.

Diverzifikace existuje ve třech formách. **Strategie soustředěné diverzifikace** se zaměřuje na jinou třídu zákazníků, které nabízí nové produkty, ale využívá technologickou vazbu na stávající produkty. (V následujících příkladech ponechávám stranou současnou platnou legislativní úpravu – tedy co je zatím možné z hlediska českých právních předpisů.) Knihovna by mohla nabídnout půjčování filmů (nový produkt): technologická vazba je tvořena databází a systémem půjčování, osloví nového zákazníka (nečtenáře).

Horizontální diverzifikační strategie nabízí nové produkty bez technologické vazby na stávající činnosti, oslovuje nové zákazníky, ale tyto noví zákazníci mají některé společné charakteristiky se stávajícími čtenáři. Pokud má knihovna odpovídající prostory, může uspořádat výstavu. Nový produkt, který přivede i nečtenáře, ale stále se jedná o typ zákazníka, se kterým knihovna umí komunikovat. Např. čtenáře a návštěvníka výstavy spojuje zájem o kulturu.

Strategie nesourodé diverzifikace je nejobtížnější. Organizace se pouští do činnosti, se kterou nemá žádnou zkušenost, pro zákazníky, které zatím neobsluhovala, a jejichž potřeby zatím důkladně nezmapovala. Nový produkt, noví zákazníci, žádné dřívější vazby. Proto je nezbytné nejprve provést průzkum, kdo a zda vůbec bude mít o novinku zájem. Některé knihovny pořádají rekvalifikační a vzdělávací kurzy, přednášky a besedy, známé světové knihovny prodávají suvenýry se svým logem, občerstvení i knihy.

V odpovídajících právních podmínkách by podobné diverzifikační aktivity mohly být vítaným doplňkovým zdrojem peněz.

NOVINOVÝ FOND Vědecké knihovny v Olomouci Žurnalistika Moravy v kostce

Když byla v roce 1566 při jezuitské akademii v Olomouci založena knihovna, nikdo nemohl tušit, že se na počátku 21. století zařadí mezi tři největší a nejdůležitější knihovny českých zemí. Jedním z klíčových momentů pro budoucí rozvoj bibliotéky bylo přiznání práva povinného výtisku z Moravy v roce 1807. Od tohoto data započalo budování nejobohatší sbírky moravik v českých zemích a mezi nimi i budování novínového fondu. Rozvoj moderní společnosti, ekonomické změny a pozvolné politické změny i národnostní pnutí v habsburské monarchii měly za následek formování občanské společnosti, jejíž jednotlivé zájmové skupiny hledaly možnost, jak veřejně vyjádřit své názory či demonstrovat pouhou existenci. Rozvoj žurnalistiky jde ruku v ruce s rozmachem moderní společnosti, která rozbila feudální pouta a otevřela dveře expanzi nových společenských skupin, jež do té doby hrály na veřejném jevišti jen marginální či vůbec žádnou roli. Akceleračním rokem těchto prudkých změn se stal rok 1848 a ústavní éra 60. let, zakončená u tehdejší dobu moderní a liberální prosincovou ústavou. Rozmanitost společnosti – politická, národnostní, jazyková, ekonomická, stavovská, řídní ap. – byla veřejně projevovala na stránkách novin, které své čtenáře zásobily informacemi z užšího světa, kterým v této době bylo celé rozlehlé území dunajské monarchie, i ze světa širšího, jenž v těchto dobách ještě naprosto přesahoval obzor průměrné gramotné populace.

Procházeli-li dnes badatelé zažloutlými stránkami novinových svazků druhé poloviny 19. století, vyvstává před nimi nejen oficiální obraz společnosti s dobovými konvencemi, ale i obraz mimoděk podávaný reklamními oznámeními, inzeráty, nabídkami, pozvánkami, poděkováními, zkrátka tím, co tvoří kolorit každodenního života, který nenalezneme ve strohých úředních listinách, ani v odborných pojednáních. I proto patří novinové fondy VKOL mezi nejžádanější a studovna vázaných novin mezi nejvyužívanějšími prostory knihovny.

To vše s sebou ale nese zvýšené nároky na udržování a zachování těchto nosičů informací v provozuschopném stavu. Proto je jedním z největších problémů současnosti v oblasti zachování kulturního dědictví ochrana novin tištěných od poloviny 19. století až do poloviny století dvacátého. Chemické procesy v kyselém papíru a jiné degradační faktory (světlo, nadměrná a nevhodná manipulace, zvýšená frekvence používání) způsobují pokles kvality papíru, dochází ke žloutnutí a hnědnutí stránek, k drobení listů apod. Jednou ze stávajících metod, jak tyto dokumenty zachránit, je vedle odkyselování a prevence (ta byla ve VKOL podpořena výstavbou nové budovy se sklady pro novi-

nový fond) zejména ochranné reformátování. Vědecká knihovna v Olomouci se po boku Národní knihovny ČR v Praze, Moravské zemské knihovny v Brně a dalších institucí zařadila k organizacím, které provozují mikrografické a digitalizační pracoviště, jež je částečně financováno z programu VISK 7 – Kramerius. Dnešní situaci je však možno považovat pouze za počáteční stav; ve velkých informačně-paměťových institucích bude muset dojít k vytvoření digitalizačních center, která začnou provádět digitalizaci masivně. Cílem by měla být archivace digitálních dat, jejich zpřístupnění uživatelům a adekvátní uložení originálních svazků novin. Celý reformátovací proces bude dlouhodobější záležitostí rozloženou do několika etap, přičemž jako žádoucí se jeví využití finančních možností ze strukturálních fondů EU v novém programovém období let 2007–2013, a to zejména v případě pořizování technologie záznamu digitálních dat na mikrofilm, který je finančně velmi náročnou záležitostí.

Připravovaný integrovaný operační program, jehož parametry ale nejsou ještě schváleny, skrývá v prioritě 2 – Rozvoj informační společnosti, opatření 2.1. s názvem Infrastruktura a služby informační společnosti. Jedním z cílů, které toto opatření sleduje, je zvýšení konkurenceschopnosti České republiky, a to cestou informatizace, zvyšováním kvality informační infrastruktury a služeb informační společnosti podporou digitalizace, bezpečnosti dat, integrací databází a zavádění veřejných informačních služeb na úrovni regionálních a místních samospráv. Globálním cílem je vytvořit informační infrastrukturu pro maximální usnadnění životních situací občanů, k čemuž celý reformátovací proces sekundárně také směřuje. Komfort pro badatele bude digitalizací zvýšen o možnost pracovat s dokumenty on-line, dojde ke zjednodušení a ke zrychlení práce jak badatelů, odborné i široké veřejnosti, tak i k úspoře na straně personálu knihoven a k zachování originálů poškozených periodik v co nejlepším stavu i do budoucna.

Výhodou digitalizačních projektů je i jejich provádění se strategickými dokumenty, a to jak na celoevropské úrovni (Lisabonská strategie), tak i na úrovni národní (Strategie hospodářského růstu či Národní program reform aj.). Existuje tedy reálná možnost pohout s celým projektem reformátování ohrožených dokumentů velmi výrazně vpřed a dohnat tak zpoždění, které Česká republika nabrala v minulosti vůči ostatním zemím, včetně Polska a Maďarska. (Viz Josef Polišenský ve své nepublikované přednášce Záchrana dokumentů ohrožených degradací papíru.)

LUBOMÍR NOVOTNÝ
novotny@vkol.cz

Bezpečnost dětí na internetu

2. část

INTERNET HOTLINE

– PRVNÍ ČESKÁ INTERNETOVÁ HORKÁ LINKA

Nadace Naše dítě zahájila od 1. ledna 2007 nový dvouletý mezinárodní projekt s cílem založit a uvést do provozu první českou internetovou horkou linku, tzv. Internet Hotline, jež bude ve spolupráci s veřejností, Policií ČR a provozovateli internetových služeb čelit šíření dětské pornografie a šíření dalšího nelegálního obsahu internetem.

„V České republice dosud taková linka neexistovala. Na internetové síti v ČR a v zahraničí přitom narůstá množství nelegálního a nežádoucího obsahu. Potvrzují to rovněž zkušenosti evropských nevládních organizací a záchytné uzly Internet Hotlines působící ve více než 20 zemích světa. První českou Internet Hotline vybuduje v ČR Nadace Naše dítě, a to s podporou grantu Evropské komise, partnerů a sponzorů. Nadace bude rovněž Internet Hotline provozovat,“ říká Ing. Zuzana Baudyšová, ředitelka Nadace Naše dítě.

Poslání a úkoly první české Internet Hotline Nadace Naše dítě:

- Získávat od široké veřejnosti informace o tom, na jakých webových adresách jsou aktivní odkazy na dětskou pornografii, nabídku dětské prostituce, sdružování pedofilních zájmů a další internetovou kriminalitu (extremismus, nelegální obchodování, nabídka drog a zakázaných látek, internetové podvody...).
- Informace a podněty bude Internet Hotline předávat Policii ČR a získávat od ní zpětné vazby.
- Ve spolupráci s provozovateli internetových služeb bude Internet Hotline usilovat o to, aby aktivní nelegální adresy byly po zdokumentování Policií ČR z internetu vymazány.
- Informace o internetové kriminalitě bude Internet Hotline předávat do sítě INHOPE, která sdružuje další Horké linky v Evropě, Kanadě a USA (<http://inhope.org/en/index.html>)
- Internet Hotline Nadace Naše dítě bude v ČR

ve spolupráci s partnery šířit povědomí o problematice Bezpečného internetu, usilovat o legislativní změny a možnost postihovat držitele dětské pornografie včetně stahování takových materiálů z internetu do počítače.

Internet Hotline bude od veřejnosti získávat podněty o nelegálním obsahu na internetu, a to v následující prioritě:

1. dětská pornografie, nelegální sexuální praktiky – zoofilie (dle § 205 trestního zákona), nabídka dětské prostituce (§ 217, sdružování pedofilních zájmů);
2. extremismus (dle § 198 a § 198a trestního zákona);
3. nelegální obchodování, nabídka drog a zakázaných látek (dle § 187, 188a trestního zákona);
4. internetové podvody.

Informace o nelegálním obsahu na internetu budou moci lidé zasílat prostřednictvím kontaktního formuláře, který bude k dispozici na samostatných webových stránkách projektu Internet Hotline. Veškeré podněty občanů budou zároveň podchycovány statisticky, zpracovány v analýzách a informace zveřejňovány na webu.

„Práce na novém webu již byly zahájeny. Server bude zároveň propojen s webovými stránkami Nadace Naše dítě (www.nasedite.cz), portálem a dalšími portály a servery spolupracujících partnerů. Zveřejnění webových stránek plánujeme na přelomu března a dubna 2007. Zkušební provoz Internet Hotline by podle předpokladů mohl být zahájen ve 2. čtvrtletí 2007 a s uvedením Internet Hotline do provozu počítáme od září 2007,“ informuje Ing. Eva Sovová, vedoucí Internet Holine Nadace Naše dítě s tím, že projekt se zároveň stane členem organizace INHOPE sdružující již existující Internet Hotlines v Evropě, USA a Kanadě.

Projekt Internet Hotline byl oficiálně zahájen od 1. ledna 2007 a bude podporován grantem z fondů Evropské komise do konce pro-

since 2008. Grant pokrývá 50 % rozpočtovných nákladů, dalších 50 % nezbytných nákladů zajistí Nadace Naše dítě získáním sponzorů. Úkolem nadace je vytvořit potřebné zdroje, aby Internet Hotline pokračovala ve své činnosti i v dalších letech, tedy i po roce 2008.

Partnery kombinovaného projektu CZESICON Safer Internet plus/Internet Hotline

a Internet Helpline, kteří grant Evropské komise získali, jsou: nestátní organizace Nadace Naše dítě (www.nasedite.cz), nestátní organizace Sdružení linka bezpečí (www.linka-bezpeci.cz), společnost Software602 a.s. (www.software602.cz) a společnost CZI s.r.o. (www.czi.cz), jež je zároveň koordinátorem projektu CZESICON.

(Z tiskové zprávy Internet Hotline NND)

Mobilní knihovny

8. část

Thajsko

Díky velmi omezenému rozpočtu není v Thajsku možné vybudovat tak hustou síť stálých kamenných knihoven, aby vyhovovala a dostávala nárokům obyvatel. Proto se vláda uchýlila k náhradnímu mobilnímu řešení. Thajské ministerstvo vzdělání spojilo síly se soukromým sektorem a s neziskovými nadnárodními společnostmi a dohromady začaly všemožně propagovat a podporovat čtení a vzdělání. Vzdělávacím institucím darovaly vybavení včetně regálů, televizorů, videorekordérů, magnetofonů, počítačů, knih a různých vzdělávacích materiálů. Železniční společnost věnovala dva nepoužívané vlaky, Bangkokská veřejná přeprava zase sedm autobusů a Thajská lodní dopravní společnost dvě lodě ve výborném stavu. Každý jednotlivý typ mobilních knihoven má schopnost zpřístupnit vzdělání různým cílovým skupinám a všechny mobilní knihovny slouží jako knihovna a učební centrum v jednom. Učební centra nabízejí zvukové laboratoře, obrazové programy, počítače, CD-ROM a internet.

Zavádění mobilního vzdělávacího plánu má za úkol kromě vzdělávání lidí i řešení národních problémů a hospodářské krize, vzdělání lidí se totiž zajímají o problémy své země a snaží se napomoci k jejich vyřešení.

Počáteční plán mobilních služeb začínal výzkumem, který měl jednoznačně identifikovat potřeby cílových skupin a seřadit je podle důležitosti. Cílové skupiny se skládaly z různoro-

dých sociálních vrstev, konkrétně skupina **dětí do 15 let** se dělila na střední třídu, naprosto chudé a bezdomovce. Děti z bohaté vrstvy obyvatel totiž vzdělání obvykle mají, rodiče jim ho mohou zaplatit. Po rozdělení do jednotlivých skupin přišlo na řadu konkrétní dotazování na to, jaký druh informací potřebují k tomu, aby se jejich životní podmínky zlepšily. Zde se analyzovaly dva základní faktory: obsah učebního materiálu a typ učební metody. Podle toho jsou dnes jednotlivé knihovny vybavené učebními materiály a lektori či knihovníci aplikují různé učební metody. Mobilní knihovny poskytují své služby v nejlepším čase a na nejlepším místě pro každou cílovou skupinu. Z průzkumu cílových skupin se odvíjí i poplatek za služby, chudí a bezdomovci je mají samozřejmě zdarma, střední vrstva platí, a to děti do patnácti let pět a dospělí deset thajských bahtů za rok.

Každá mobilní knihovna zároveň pracuje jako reklamní prostředek, zvenku je vyzdobena obrázky z kampaně na podporu čtení, vlastní design se mění v závislosti na místě a účelu každé mobilní knihovny, protože jednotliví lidé mají různé potřeby a motivace učit se. Uvnitř je nejlepší reklamou přátelská atmosféra, snaha pobavit a vzdělávat zároveň, pestrá a atraktivní výzdoba, zdvořilý a nápomocný personál.

Bibliolavky jsou předělané v učící centra plná knih, vzdělávacích a audiovizuálních materiálů a výstav. V rámci těchto center se pořádají skupinová učení a čtení. Nejprve začaly jezdit dvě mobilní vlakové knihovny v severní

a severovýchodní oblasti Thajska, nyní se jejich působnost rozšířila i na jih. Knihovní oddělení napojené na lokomotivu je na nádraží postavené na odstavné koleji, kde obvykle zůstává po dobu dvou dnů. Vlakovou knihovnu obsluhují vždy dva dobrovolní učitelé a zároveň i knihovníci, kteří jsou zaměstnanci některého neformálního vzdělávacího centra v oblasti. Základním cílem je vytvořit čtecí návyky u lidí všech společenských postavení a vytvořit model vzdělávání, který bude určen přímo pro jednotlivé sociální skupiny obyvatel.

Významnou roli při vytváření a rozvíjení schopností učit se hrají také bibliobusy, čili mobilní autobusové knihovny, které poskytují tištěné materiály, učebnice, učební pomůcky a elektronické materiály dětem, mladým a dospělým lidem. Služba je zvláště užitečná pro ty, kteří žijí v chudých oblastech a pro hůře rozvinuté části Bangkoku. Bibliobusy napomáhají lidem držet krok s dnešní společností a s nutností vzdělání, učí lidi především jak se starat o rodinu, jaké státní výhody mohou chudší rodiny využívat, jak se vzdělávat, k čemu je vzdělání dobré, jak pečovat o své zdraví, co je to demokracie, jak pečovat o životní prostředí, jaké jsou základní zákony, které člověk potřebuje pro každodenní život. Bibliobusy přinášejí také zábavné programy.

V Thajsku je celkem pět bibliobusů, každý je určen pro jinou cílovou skupinu: první dva slouží dětem, mládeži a široké veřejnosti žijící v chudých oblastech, další dva jsou určeny k neformálnímu vzdělávání ve skupinových shromaždištích (školy, chrámy, firmy, podniky) a poslední bibliobus slouží široké veřejnosti v parcích. Každý bibliobus obsluhuje svou cílovou skupinu pět dní v týdnu od úterý do soboty, kromě prázdnin, a studijní materiály si mohou lidé vypůjčit podle druhu na 7 až 20 dní. Základními cíli je organizovat aktivity učení a povzbuzovat v nich děti, mládež i širokou veřejnost, učit je získávat znalosti z různých typů materiálů a pomáhat znevýhodně-

ným dětem a chudým rodinám zařadit se do fungující společnosti a podílet se na jejím vytváření.

Dvě plovoucí knihovny poskytují vzdělání z mnoha typů učebních materiálů lidem bydlícím a žijícím na březích řek. Kromě vzdělání mají tito lidé díky plovoucí knihovně také možnost dovědět se o tom, jak žijí a hospodaří jiné komunity na březích řek. Tyto informace jim pomáhají efektivněji hospodařit, nepoškozovat a naopak chránit životní prostředí. Lidé se přímo účastní práce na zachovávání a rehabilitaci přírodních vodních zdrojů a jejich život se stává civilizovanějším a plnějším. Plovoucí knihovna slouží přinejmenším 30 000 lidí, kterým je k dispozici pět dnů v týdnu. Knihovna na své palubě poskytuje dvě základní služby: jednak jsou to služby klasické (výpůjčky, rezervace, objednávky) a dále je to mobilní plovoucí učební centrum, kde se mohou lidé skupinově či samostatně vzdělávat.

Mobilní plovoucí knihovna slouží jako hlavní veřejná knihovna pro říční oblast Chao Phraya. Uživatelé v ní mohou číst, vyřídít si čtenářský průkaz a absenčně si půjčit veškeré materiály na dobu 10 až 20 dní podle druhu a oblíbenosti. Mobilní plovoucí učební centrum je vedené jako „krátkodobá plovoucí třída“, a to čtyři až šest hodin denně. Hlavními tématy probíranými na palubě plovoucího centra jsou problémy vodního prostředí, zachování vodních zdrojů, zachování životního prostředí, dobrovolná činnost, soužití s řekou a průvodcovství na řekách.

Základními cíli knihovny je rozšířit své služby, podporovat samostudium, vzdělávání a četbu, informovat a upozorňovat na důležitost vodních zdrojů a vodního prostředí, přinášet zkušenosti z jiných komunit, brát si z těchto zkušeností ponaučení a pomáhat lidem uvědomit si bezprostředně hrozící problémy při nedodržování ochrany přírodních zdrojů.

MARTINA ROTTOVÁ
(martina.rottova@centrum.cz)
Pokračování příště

Čtenář informuje >

Časopis Čtenář najdete letos i na pultech knihkupectví ACADEMIA • Václavské náměstí 34, Praha 1
• Národní třída 7, Praha 1 • náměstí Svobody 13, Brno • Zámecká 2, Ostrava.

15. zasedání Ústřední knihovnické rady ČR 15. 2. 2007

1. Koncepte trvalého uchování knihovních sbírek tradičních a elektronických dokumentů v knihovnách ČR do roku 2010

Mgr. B. Skučková oznámila, že byla založena mezioborová komise za účelem zpracování národní strategie digitalizace. Otázkou je, zda vyčkat vypracování strategie a předkládat oba materiály vládě současně, nebo předložit Koncepti co nejdříve jako zcela samostatný materiál. ÚKR se dohodla, že s rozhodnutím vyčká příštího zasedání nové komise.

2. Program internetizace knihoven (PIK)

Mgr. B. Skučková informovala ÚKR, že proběhla jednání na úrovni prvních náměstků ministra kultury a ministra vnitra. Kompetence za realizaci PIK nadále zůstává na Ministerstvu informatiky. Ve prospěch státního financování PIK jsou pro vládu připraveny dva materiály. Je projednávána nejen úhrada připojení k internetu, ale též úhrada licencí k vybraným tuzemským i zahraničním elektronickým informačním zdrojům. Dr. T. Řehák zmínil problémy s častými výpadky připojení. Dr. V. Richter připomenul, že k řešení problémů s kvalitou připojení existuje bezplatná linka Centrální podpory uživatele, tel. 800 202 122, e-mail: statnisprava@o2.com. Nedojde-li k vyřešení problému, je třeba neprodleně informovat dr. V. Richtera, který záležitost projedná při zasedání projektového týmu Ministerstva informatiky.

3. Koncepte Souborného katalogu ČR do roku 2010

ÚKR odsouhlasila podporu Koncepti Souborného katalogu ČR do roku 2010.

Koncepte byla diskutována katalogizátory na poradě ředitelů krajských knihoven i na dalších platformách včetně listopadového semináře určeného odborné veřejnosti. Hlavní obavy knihoven vyplývají z dosud nenaplněného očekávání racionalizace prací pro účastnické knihovny. Situaci by měla zlepšit sku-

tečnost, že se Souborný katalog stal jednou z prioritních činností NK ČR a že počet přispívajících knihoven narůstá.

4. Koncepte rozvoje knihoven v České republice na léta 2004–2010

Mgr. B. Skučková sumarizovala připomínky krajů a ministerstev, které budou společně s dalšími podněty členů ÚKR do Koncepte zapracovány. Po delší diskusi ÚKR rozhodla o tom, že nově budou v rámci Koncepte stanoveny priority pro období 2007–2010.

5. Financování dotačních programů MK

ÚKR obdržela a schválila návrh na rozdělení dotačních prostředků programu VISK v roce 2007. Výše částek pro jednotlivé programy VISK 1 – VISK 9 navrhli předsedové hodnotících komisí na základě shromážděných projektů.

Z porovnání objemu finančních prostředků potřebných k realizaci projektů a objemu dostupných financí vyplývá možnost uhradit cca 97 % požadované částky. Potěšitelné procento je zásluhou úsilí Odboru umění a kultury MK ČR, jmenovitě Mgr. B. Skučkové.

Pro program Knihovna 21. století budou k dispozici 2 000 000 Kč a pro program Česká knihovna 3 000 000 Kč.

6. Různé

6.1 Konference Knihovny současnosti. Seč, 11.–13. září 2007

Doc. J. Kubíček navrhl některá témata programu, z nichž po doplnění vznikl programový rámec konference:

1. den – nově přijaté a připravované knihovnické koncepte a strategie – Mgr. V. Ježek
2. den – jednání v sekcích,
  - informační technologie, RNDr. T. Řehák,
  - specializované knihovny,
  - školní knihovny – Mgr. J. Nejezchlebová

3. den – univerzitní a středoškolské knihovnické vzdělávání, mimoškolní vzdělávání knihovníků – PhDr. R. Papík, Mgr. Z. Houšková.

6.2 Pracovní skupina MK „Paměť světa“

Mgr. B. Skučková oznámila založení pracovní skupiny, která bude připravovat návrhy na zařazení dokumentů do národního registru „Paměť světa“, z nichž budou některé navrhovány k zařazení do mezinárodního registru.

Rok poté

Krajská knihovna Karlovy Vary – multifunkční informační centrum regionu po roce fungování v nových prostorách

Otevření nové budovy Krajské knihovny pro veřejnost provázely rozporné pocity. Převažovala myšlenka (hrubě mylná): „tak a máme to za sebou a vše již bude fungovat, jak má“. Připomněla mi pocity při narození prvního dítěte, kdy se zainteresovaní radují a jen velmi mlhavě tuší jak náročná péče o to mrně je čeká, než se naučí v tom, pro něho zcela novém světě, orientovat. A jen dlouholetá zkušenost a povědomí o strategii, managementu a marketingu informačních služeb připomínala, že je to sice důležitý mezník, který je více šancí než jistotou, více startem než cílem.

Nové prostory nabídky nejen očekávané – a někdy i obtížně prosazované – nové možnosti, ale zároveň změnily podstatně celý systém poskytování služeb, jejich spektrum i rozsah. To se samozřejmě promítlo do vyšších nároků na organizaci práce a do značné míry i do potřeby iniciovat žádoucí změny postupů a návyků a motivovat jejich akceptování jednotlivými spolupracovníky. Dá se říci, že tento cíl se podařilo během uplynulého roku spolehlivě zvládnout. Centrální odbavování čtenářů u jednoho pultu i možnost využívat při půjčování selfchecku (*samokontrolu*) umožnilo návštěvníkům volný pohyb po všech prostorách knihovny. A spolu s rozšířením volného výběru a podstatným zvýšením počtu PC pro jejich potřebu také větší prostor pro svobodu a samostatnost

6.3 Téma pro české předsednictví v EU

RNDr. T. Řehák navrhl téma „Ochrana a zpřístupnění kulturního dědictví Evropy“. ÚKR návrh podpořila.

6.4 Magisterské studium oboru Knihověda

PhDr. R. Papík, PhD. oznámil, že na FF UK bude otevřeno denní magisterské navazující studium oboru „Knihověda“, v němž má být cca 20 % věnováno informačním systémům sloužícím k ochraně kulturního dědictví včetně digitalizace.

při využívání služeb knihovny. Vedlejším, ale stejně podstatným efektem této změny je uvolnění času odborných pracovníků pro poskytování adresných služeb jednotlivým uživatelům i pro výkon odborných činností.

Bohužel, část tohoto potenciálu byla zmařena činnostmi spojenými s politicky motivovaným, odborně i ekonomicky nezdůvodněným (a racionálně nezdůvodnitelným) oddělením části poboček Krajské knihovny na území města Karlovy Vary.

Nové a nadstandardně vybavené prostory knihovny umožnily uspořádat větší počet akcí pro početnější skupiny veřejnosti. Volnou kapacitu multifunkčního a variabilního sálu pro 150 návštěvníků pronajímáme. Vedlejším příznivým efektem pronájmů, které jsou vítaným příjmem rozpočtu, je zjištění, že účastníci pořádaných akcí, kteří by jinak knihovnu a jí nabízené služby nepoznali, tuto možnost často využívají a stávají se jejími uživateli.

S obecně pozitivním přijetím se setkalo rozšíření standardní provozní doby všech pracovišť v nové budově na šest dní v týdnu denně od 10:00 do 19:00 hodin. Z hlediska využití potenciálu knihovny je potěšující, že nejsou rozdíly mezi počty návštěvníků v sobotu a ve všední den a návštěvnost knihovny měsíc po měsíci stále narůstá. Bereme však vážně poznatek, že tento v podstatě zákonitý efekt nové

budovy se obvykle během dvou prvních let provozu vyčerpá, neodkládáme potřebné inovace v nabídce na pozdější dobu, ale uplatňujeme je kontinuálně. Postupně se snažíme připravovat nabídku pro školy, která by dokázala nejen představit vše, co knihovna nabízí, ale i naučit studenty pravidelně informační zdroje knihovny využívat.

K novým nabídkám budou patřit například pravidelné akce seznamující veřejnost s historií, památkami, osobnostmi a přírodou Karlovarského kraje. Rozšířili jsme možnosti výuky angličtiny pro různé skupiny zájemců (kurzy pro dospělé i děti, anglické semináře ve spolupráci s British Council, klubové promítání filmů v angličtině). Nové prostory umožnily také rozšíření nabídky pro rozvoj počítačové gramotnosti (kurzy a zkoušky ECDL pro instituce i jednotlivce, kurzy pro veřejnost NPPG, kurzy pro skupiny zájemců nebo podniky dle požadavků, kurzy pro seniory atp.). Ve stadiu zrodu a profilování je A-klub, ve kterém se snažíme vytvořit prostředí, s nímž by se mládež identifikovala a využívala ho pro vlastní klubové aktivity jen z povzdálí moderované.

Ke standardu, proměněném pouze výhodnějšími podmínkami, patří pravidelné akce pro děti v dětském oddělení, včetně veřejného předčítání, soutěží, výtvarné tvorby. Specifikou a svého druhu „rodinným stříbrem“ je péče o sbírku balneologické literatury a její rozšiřování ve spolupráci s Klubem lázeňských lékařů Karlovy Vary. Ke zkvalitnění této sbírky a k jejímu intenzivnějšímu využití připravujeme se zmíněným klubem a německou stranou společný projekt.

Potěšující je i zjištění, že se potvrdil náš předpoklad, že umístění nové budovy mimo stávající centrum města není podstatným hendikepem. Knihovna se stala díky dostatku parkovacích míst podstatně dostupnější pro motorizované návštěvníky. Zatím nemáme ověřenu hypotézu, že pozitivní vliv na růst návštěvnosti by mohla mít i skutečnost, že knihovna leží nedaleko tří největších a nejnavštěvovanějších nákupních center ve městě. Téměř jistě však je, že příznivě působí umístění knihovny v areálu správních úřadů Karlovarského kraje pro nejrůznější oblasti života a rozšiřující se vybavení městské části Dvory zařízeními pro aktivní trá-

vení volného času. Krajská knihovna připravuje také vlastní projekt směřující k rekreačně – poznávacímu využití pozemků v okolí. Jeho jádrem je revitalizace areálu, poznamenaného doposud svým někdejšími uživatelem (kasárna) tak, aby bylo možné rozšířit knihovnické a další informační služby i mimo vlastní budovu.

Zdá se, a dosažené výsledky to potvrzují, že první rok fungování nové budovy Krajské knihovny byl dobrý. Je však spravedlivé dodat, že vedle jejich nesporných předností a kvalit mají zásluhu na dosažených výsledcích nejméně tři další podstatné faktory. Na prvním místě musím jmenovat zaujetí celého pracovního týmu pro práci a identifikaci se strategickými cíli knihovny. Určitou hrdost na to, že pracují v progresivně vybavené a fungující instituci nelze přehlédnout. Druhým zdrojem dosavadního úspěchu je soulad nabídky služeb s požadavky veřejnosti, která vnímá knihovnu

Prezident se svou chotí na besedě s dětmi mateřských škol

jako svoji. I když nabídka částečně předbíhá skutečnou poptávku, považuji za nutný předpoklad relativně stabilního souladu. Třetím zdrojem úspěchu je praktické potvrzení zásady, že víra v úspěch vede k úspěchu. Zřizovatel Krajské knihovny se dnes a denně přesvědčuje, že investice do nové budovy byla smysluplná a efektivní. Nesporně vzrostla prestiž Krajské knihovny, knihoven sítě i knihovnických a informačních služeb. Vnější projevem tohoto uznání byla i návštěva pana prezidenta Václava Klause a jeho manželky v naší knihovně, završená následným darem – souborem ekonomické literatury z jeho majetku.

Právě kvantitativní i strukturně kvalitativní nedostatečnost fondů je v současné době zá-

sadním problémem dalšího rozvoje knihovny. Hendikep knihovny, která neměla nikdy právo povinného výtisku a navíc musela v minulém roce část fondů předat karlovarským magistrátem nově vytvořené Městské knihovně, nebyl překonán, ale v důsledku omezených rozpočtových prostředků se spíše prohloubil. Tento nedostatek se nedaří koncepčně překonat ani úspěšným fundraisingem (*sháněním finančních prostředků*), ani získáváním souborů informačních zdrojů kooperací s nejrůznějšími domácími a zahraničními subjekty. Zmírnění tohoto nedostatku se budeme intenzivně věnovat i v letošním roce. Druhý faktor podstatný pro další rozvoj knihovny spatřujeme v jejich pracovnících, zejména v rozšíření a zdokona-

lení jejich znalostí, schopností i praktických dovedností. Je zřejmé, že rostoucí nároky lze překonat obětavostí a angažovaností jen do určité míry. Proto bychom uvítali rozšíření možností dostupného distančního vysokoškolského vzdělávání pro stávající pracovníky veřejných knihoven. Považujeme je za nezbytné završení systému celoživotního odborného vzdělávání, na kterém se naše knihovna v současné době podílí dvouletým projektem „Vzdělávání knihovníků Karlovarského kraje“. Je-li jedním z hlavních poslání veřejných knihoven podíl na systému celoživotního vzdělávání v informační společnosti, měli bychom být vpředu více, než o jednu lekci.

EVA ŽÁKOVÁ (zakova@knihovnakv.cz)

JAK NA TO

Než se rozhodnete vydat knihu...

Knihovny (jak dokládá i článek Z. Friedlové na str. 98), městské a obecní úřady či zájmová sdružení se stávají někdy příležitostnými, ale stále častěji pravidelnými vydavateli publikací. Kromě účelových příruček jde mnohdy o hezky graficky zpracované a obsahově objemné místopisy, biografie zajímavých osobností kraje, místní pověsti, literární almanachy, sbírky poezie, prvotiny místních autorů, sborníky z různých seminářů atd. Je škoda, že informace o jejich vydání málokdy překročí hranice regionu, v němž vznikly.

Na co tedy myslet ještě před tím, než se rozhodneme vydat knihu určenou širší veřejnosti?

Především bychom měli znát zákony upravující tuto činnost, konkrétně zákon č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Dále vyhlášku MK ČR č. 156/2003 Sb., kterou se mění vyhláška č. 252/1995 Sb., již se provádí některá ustanovení zákona č. 37/1995 Sb., o neperiodických publikacích. Že je to trochu složité? Rozluštění najdou zájemci na webové adrese Národní knihovny ČR (www.nkp.cz) ve složce *služby / pro vydavatele*.

O co vlastně v zákoně o neperiodických publikacích jde? Určuje například to, co se rozumí pod pojmem neperiodická publikace, jaké údaje má obsahovat tiráž (název díla, jména autorů, místo a rok vydání, pořadí vydání, obchodní jméno vydavatele, označení nositele autorského práva atd.). Vyhláška ke zmíněnému zákonu nařizuje, kterým knihovnám musí vydavatel zaslat výtisk neperiodické publikace (tzv. povinný výtisk) a kterým pouze oznámí její vydání, což zákon specifikuje jako „nabídkovou povinnost“. A právě tady se nabízí způsob řešení, jak dát „vědět“, že jsme vypravili do světa knihu, která stojí za přečtení.

Knihovny, jichž se nabídková povinnost týká, začaly před šesti lety spolupracovat se Svazem českých knihkupců a nakladatelů (SČKN), který vytváří databázi *České knihy*. Nakladatelé, kteří se rozhodnou vkládat do ní informace o vydaných titulech (a uzavřou se Svazem smlouvu o spolupráci na plnění nabídkové povinnosti), splní si jednak zákonem danou povinnost, ale také propagují svůj titul i prostřednictvím časopisu *Knížní novinky*, který se dostává na pulty knihkupectví po celé republice.

Přihlásit se do databáze *České knihy* není vůbec složité: na adrese www.sckn.cz najedeme na složku *Databáze České knihy*, v ní na *registre* (otevře se formulář, po jehož vyplnění program vygeneruje uživatelské jméno a přístupové heslo). Vydavatel pak sám bude vkládat údaje o vydaném titulu (případně provádět opravy). Ale pozor, do databáze možno vkládat pouze tituly, které mají mezinárodní standardní číslo knihy – ISBN. O jeho přidělení je třeba požádat Národní agenturu ISBN v ČR (Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1, tel.: 221 663 173, tel. + fax: 221 663 306, isbn@nkp.cz, www.nkp.cz).

Co dodat na závěr: snažili jsme se vás tímto krátkým článkem upozornit na možný postup, jak informovat o vydané knize knihovny i čtenáře v České republice. Dokonce však i v zahraničí, protože databáze *České knihy* je součástí Jednotné informační brány (JIB), vytvářené Národní knihovnou ČR.

-ova-

Panely s osobnostmi Podlipanska lze vystavit i v knihovně

Mikroregion Podlipansko a jeho osobnosti představil na pětadvaceti výstavních panelech Archiv výtvarného umění, o.s., z Kostelce nad Černými lesy. Výstavu **Osobnosti Podlipanska** mohli zhlédnout návštěvníci kosteleckého Muzea hrnčířství v průběhu prosince loňského roku. Panely, výtvarně zpracované Jiřím a Martinem Hůlovými, jsou k dispozici i dalším zájemcům, neboť výstava byla od počátku zamýšlena jako putovní.

Podlipansko zahrnuje část Středočeského kraje východně od Prahy: Pečecko, Kouřimsko, Podchlumecko a okolí Kostelce nad Černými lesy. V souvislosti s tímto krajem jsou připomenuty osobnosti od Mikoláše Alše, malíře bitvy u Lipan, či husitského vojévůdce Prokopa Holého, který u Lipan padl, přes hudebního skladatele Františka Kmocha, narozeného v Zásnukách, Ferdinanda Vondráčka, jednoho ze zakladatelů známé černo-kostelecké keramiky, až po Jana Žižku z Trocnova. Osobnosti jsou řazeny abecedně, představeny jsou především výtvarně, s minimálním slovním komentářem, pod čarou jsou pak na každém panelu (opět v abecedním pořadí) uvedeny obce Podlipanska s výčtem dalších zajímavých jmen a stručných biografických údajů. Jak uvedl Jiří Hůla v informačním textu na webu občanského sdružení Archiv výtvarného umění (<http://www.artarchiv.cz/>) – zde lze také nalézt kontakty pro dohodnutí případné zápůjčky panelů: regionální osobnosti zná málokdo, proto „je pro většinu lidí zpráva o nich plná nových informací“. Platí to například o kosteleckém knihtiskaři Františku Kadeřábkovi nebo o učiteli a novináři Františku Šimáčkovi, který redigoval v třicátých letech 20. století v Kostelci týdeník *Průboj*.

Dodejme, že podkladem pro výstavu byly údaje z databázového systému abART, o němž jsme psali v *Čtenáři* č. 3/2006.

JIŘÍ MIKA (mika@svkkl.cz)

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

GUMBEL, Nicky [**gaml, niky**]: Šifra mistra Leonarda: *Dekódováno*

PAUNGEROVÁ, Johanna – POPPE, Thomas [**paungerová, johana – pope, tomas**]: *Síla Měsíce*

SCHINHARLOVÁ, Cornelia – DICKHAUT, Sebastian [**šinharlová, kornelia – dikhaut, sebastian**]:

Basic vaření po asijsku

SCHREIBER, Hermann [**šrajbr, herman**]: *Trůn v ohrožení. Versailleské romány*

WHEATCROFT, Andrew [**vítkroft, endrú**]: *Nevěřící*

S internetem do světa, svět u nás

Knihovna Jiřího Mahena (dále KJM) v Brně se spolu s odborem městské informatiky Magistrátu města Brna v uplynulém období podílela na přípravě a realizaci projektu **Veřejný přístup občanů ve statutárním městě Brně k širokopásmovému internetu prostřednictvím veřejné knihovny**. Tento projekt navazoval na podmínky Společného regionálního operačního programu strukturálních fondů Evropské unie a jeho stěžejním tématem je rozvoj infrastruktury a rozvoj informačních a komunikačních technologií. Prioritou projektu bylo vytvořit místa pro veřejný přístup občanů k širokopásmovému internetu. Jeho hlavním cílem je vznik podmínek pro rovný a co nejširší přístup všech skupin obyvatel regionu k celosvětovým informačním zdrojům, informačním technologiím a vyrovnat šance z hlediska možnosti přístupu k informacím v nejšířším smyslu slova pro všechny obyvatele rozsáhlého brněnského mikroregionu prostřednictvím pracoviště KJM. Projekt byl plně v souladu s celosvětovými trendy v oblasti informačních technologií, politikou Evropské unie, státní, krajskou a městskou strategií i legislativou České republiky. Je rovněž v souladu s mezinárodními dokumenty a deklaracemi odborných orgánů a institucí.

V roce 2005, kdy byl projekt předložen Regionální radě Jihomoravského kraje ke schválení, poskytovala KJM v Brně přístup na internet na 14 pobočkách. V některých oblastech města nebyla k dispozici žádná počítačová pracoviště s veřejně přístupným internetem. Prostřednictvím realizace tohoto projektu se rozšířil počet míst s veřejně přístupným internetem, takže v současné době je poskytován bezplatný přístup ke službám sítě internet pro čtenáře i nečtenáře téměř na všech pobočkách KJM. Podařilo se tak zajistit zlepšení nabídky služeb veřejného přístupu k internetu pro mnohem větší počet obyvatel města Brna, jeho návštěvníků z přílehlého okolí, studentů a dalších specifických cílových skupin (např. handicapovaní občané, senioři, ženy na mateřské dovolené, nezaměstnaní, národnostní menšiny) k veřejným informacím a informačním zdrojům, které vytvářejí předpoklady celoživotního osobního rozvoje. Současně bude knihovna prostřednictvím pořádání vzdělávacích aktivit napomáhat ke zvyšování informační gramotnosti veřejnosti. Aktivitu v oblasti podpory práce s informačními a komunikačními technologiemi a v oblasti podpory sociální integrace se zaměřit především na výše uvedené specifické cílové skupiny. KJM bude také participovat na poskytování nových

veřejných služeb týkajících se výkonu státní správy. Elektronický přístup bude možno využít pro styk s úřady (e-government) a vzdělávací výukové programy (e-learning) zaměřené na rozvoj lidských zdrojů a oblast informačních technologií.

Centrem vzdělávacích aktivit je zcela nové pracoviště v Kleinově paláci na Náměstí Svobody zvané IN-centrum, které bylo otevřeno počátkem října roku 2006 v rámci Týdnu knihoven. IN-centrum nabízí registrovaným čtenářům osm počítačů s bezplatným přístupem k internetu. Zájemcům z řad nečtenářů je umožněna registrace přímo na místě. Prostory paláce vybízejí uživatele ke klidné a soustředěné práci, k dispozici jsou i MS Word, MS Excel a MS Power Point. Vytvořené dokumenty si lze vytisknout nebo uložit na disketu, CD nebo DVD. Z fondu KJM nabízíme vzdělávací programy na CD-ROM nebo odbornou literaturu. Provozní doba IN-centra je od pondělí do pátku mezi 13. a 18. hodinou.

Záměrem, se kterým KJM do projektu vstupovala, bylo zajistit pro svá centrální i vzdálená pracoviště kvalitní připojení k internetové síti, které bude současně umožňovat propojení sítě automatizovaných provozů, a dostatečný počet počítačových míst s napojením na internet pro její uživatele. Připojení na internetovou síť umožní knihovně rozšíření nabídky knihovnických a informačních služeb návštěvníkům i v těch nejmenších pobočkách. Elektronické zpřístupnění informačních zdrojů a knihovního fondu s sebou přináší novou kvalitu služeb, vede vždy k jeho intenzivnějšímu využívání a k lepšímu pokrytí potřeb uživatelů. Pobočky mohou také lépe naplňovat své základní poslání – být veřejným informačním centrem dané lokality. Technické řešení připojení umožní knihovně také rychlejší postup při automatizaci poboček v jednotlivých částech města Brna, kde byla doposud limitována především nedostatečnými finančními prostředky. Rychlejší postup při rozšiřování sítě automatizovaných provozů se stává prioritou, neboť je plně v souladu s trendy zkvalitňování knihovnických a informačních služeb. Automatizace poboček přináší uživatelům větší komfort a kvalitu při užívání knihovny. Občanům tak můžeme zabezpečit vyšší standard informačních a výpůjčních služeb, který podporuje rovný a co nejširší přístup k informačním zdrojům a technologiím.

ALENA RYBÁŘOVÁ – HANA TOMANOVÁ
rybarova@kjm.cz – incentrum@kjm.cz

Kohoutí kříž – cesta k získání odborných informací v Jihočeské vědecké knihovně

Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích pomáhá netradiční a zatím v knihovnické práci neobvyklou formou – odborným a vědeckým pracovníkům, germanistům a řadě dalších profesí – získat, rozšířit nebo objevit nové informace z kulturního života Šumavy. Již od roku 1990 se ho ve dvojjazyčné elektronické knize „Kohoutí kříž – Das Hohnakreuz“ pokouší zachytit Mgr. Jan Mareš, odborný knihovník Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích. Jednotlivé studie a medailony s ukázkami německé lyriky, lyrických črt v próze v originálním veršovém pojetí a v překladech od středověku až po současnost, zahrnují autory pocházející ze Šumavy v pojetí širšího přeshraničního vymezení. V elektronické knize jsou zachyceni i ti autoři, kteří se „šumavskou tematikou“ zabývají, přestože nejsou rodáky či obyvateli tohoto kraje. Kniha je každým dnem doplňována o další autory, díla i fotografie. A v tom je i její jedinečnost, kvalita a progresivnost. Je přístupná na adrese: www.cbvk.cz v oddíle online služby, nebo *kohouti.kriz.org*.

Kniha, vybavená fotografiemi autorů, krajiny, zajímavých událostí, věcí či originálních staveb, je technicky zpracovávána Mgr. Ivo Karemšem tak, aby byl přístup k informacím přehledný a uživatelům příjemný. Kvalitu on-line přístupu zajišťuje správce Ing. Jiří Nechvátal.

Abych zde nechválila jen vlastní řady, dovoluji si, se souhlasem autorů, citovat i dva názory uživatelů elektronické knihy:

Prof. PhDr. VÁCLAV BOK, CSc.
vysokoškolský učitel, germanista

Elektronická databanka „Kohoutí kříž“ Jihočeské vědecké knihovny, kterou dlouhou prací vytvořil pracovník regionálního oddělení ve spolupráci s technickými odborníky knihovny, je podle mého názoru unikátním po-

Autoři elektronické knihy I. Karemš a J. Mareš u Kohoutího kříže u Uničova

činem v naší kulturní oblasti. Zahrnutý počet spisovatelů německého jazyka přesahuje jak počtem hesel, tak kvalitou vše, co je mi v tomto oboru známo. Je patrné, že autor využil i těch nezapadlejších zdrojů z drobného regionálního tisku a nejrůznějších publikací. S internetovými stránkami této databanky pracuji často. Pokaždé najdu v heslech hlubší informace než jinde, a především, mnoho zde uvedených spisovatelů se v odborných příručkách nevyskytuje vůbec. Na „Kohoutí kříž“ upozorňuji své kolegy a přátele vždy, když potřebuji spolehlivé informace resp. ukázky z děl německých autorů šumavského regionu. Právě koncem prosince 2006 se na mne jako na germanistu obrátil vedoucí katedry bohemistiky Západočeské univerzity prof. Viktor Viktora s dotazem, který mohl být zodpovězen pomocí „Kohoutího kříže“. V časopisu Germanoslavica, který vydává Slovanský ústav AV ČR, vyšla v dvojčísle 1–2/2006 zpráva o „Kohoutím kříži“ z pera Mgr. Miroslavy Durajové z katedry germanistiky Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. „Kohoutí kříž“ je nepostradatelným zdrojem informací pro všechny, kdo se potřebují poučit o osobnostech a charakteru německé literatury v širší oblasti Šumavy.

PhDr. MARCELA MACKOVÁ
regionální odborné pracoviště pro lidovou kulturu Jihočeského muzea v Českých Budějovicích

Elektronická publikace Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích „Kohoutí kříž“ je nejen autorskou výpovědí, mnohdy velmi jímavou a nostalgickou, ale především velmi cenným historicko-společenským dokumentem.

Zejména v našem regionu, ve kterém vzhle-

dem ke staletým každodenním kontaktům českých a německých obyvatel přirozeně docházelo k vzájemnému ovlivňování a prolínání dvou odlišných kultur. Tato skutečnost se promítala i do jevů běžného a společenského života.

Jedná se o cenný komparatistický doklad, jehož faktografická škála je velmi rozsáhlá: od starých profesí a činností (čihaři, sbírání „Beißpechu“), popisů společenského a rodinného života (jarmarky, poutě, pašijové hry), známých celoročního cyklu zvyků a obřadů, od kolébky ke hrobu až po citlivé zachycení věrnosti i nekodifikované etiky a humoru tehdejšího světa a společnosti (proroctví, pověsti, křesťanská poučení, nepsané selské mravní zákony, obyčejy a pověry, anekdoty).

Zvláštní pozornost vyžaduje nejen velmi podrobný doplňující poznámkový aparát autora, faktografický i jazykový, ale zejména (u záznamů konkrétních zvykoslovných jevů, např. záznam obřadních projevů: družbovské promluvy, průpovědi koledníků apod.) kvalita českých překladů s neobyčejným citem překladatele pro lidovou mluvu.

Tento rozsáhlý projekt Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích jako prezentace mnohaletého soužití dvou kulturně různorodých etnik si zaslouží obdiv a úctu.

Pro činnost regionálního odborného pracoviště pro lidovou kulturu Jihočeského muzea je materiál tohoto typu nepostradatelný. Je pravidelně využíván jako srovnávací element spojující minulost a současnost **jihočeské oblasti** (např. letos budou segmenty mečové koledy součástí prezentace typů jihočeských doudlebských masopustů na výstavě Jihočeské masopusty i na odborné konferenci k masopustním jevům) a je velmi důležité a zajímavé jeho prostřednictvím nahlédnout do života našich jihočeských předků, oživit si kontakty, které jsme v minulosti měli, i připomenout dávné situace, které se již nikdy nebudou opakovat.

Cena Ministerstva kultury ČR za významný počin v oblasti poskytování veřejných a informačních služeb, které Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích v roce 2003 za „Kohoutí kříž“ získala, byla, jak ukazuje další vývoj, oceněním skvělému dílu, které má za sebou i před sebou po šestnácti letech intenzivní práce mnoho let rozvoje a potěšených uživatelů. Jsem opravdu spokojená, že mám tak skvělé a tvůrčí spolupracovníky, jakými jsou pánové I. Kareš, J. Mareš a J. Nechvátal.

KVĚTA CEMPÍRKOVÁ
cempir@cbvk.cz

lení a designu, zahradě a pokojovým rostlinám. Samostatná sekce je věnována ostatní diskusi a nezařazeným příspěvkům. A právě tato sekce se těší největší oblibě klevetilek, grafomanů, ostrých hochů, filozofujících dam i naivních přispěvatelů, kteří ještě většinu příspěvků berou smrtelně vážně a jsou ochotni za svou pravdu a čest položit život.

Kouzlo internetového publikování spočívá v tom, že uživatel přistupuje pod anonymní přezdívkou – nickem (z angl. Nickname). Invence diskutéra se již projeví při výběru nicku Megha, Tigra, –, Oprah, Pinkalinka. Vedle těchto originálních nicků působí ostatní Zdeny, Vendulky a Milanové fádně a bez fantazie a možná i proto jsou odsouzeni hrát v diskusním fóru druhou ligu. Nositele atraktivních nicků můžeme většinou zařadit do kategorie prudičů, kteří navštěvují jakoukoli diskusi ve snaze rozhádat doposud klidně diskutující členy. Mnohdy se jim podaří rozproudit smrš tak bouřlivých reakcí, že odvedou diskutující od tématu – za což je po 125. reakci farizejsky napomenou. Ve specializovaných diskusích, například na téma pěstování pokojových rostlin, si diskutéři často dávají jména květin, které pěstují, takže se prudký názorový střet může odehrát mezi Phapiem a Cattleyí, což zvyšuje atraktivitu celé hádky.

Anonymita zbavuje přispěvatele zábran a dává mu křídla jako nejlepší energetické nápoje. Ve snaze rozproudit diskusi, vyprovokovat ostatní pasivní účastníky k jakékoli reakci projevuje zakladatel diskuse nevšední péči volbě vhodného názvu, neboť atraktivní název přitahuje pozornost a zájem. Pokud není diskuse připomínkována a vytahována diskutujícími na pořad dne, bez milosti se propadá do propadliště dějin. Název diskuse nemusí být vždy nutně inteligentní, ba právě naopak, mnohdy zabírá a zaručeně diskutéry přitahuje úplně hloupý název, např. *Jak prát švédské utěrky* (ten se dočkal několika vláken – neboli pokračování), *Kolik je „půl odměrky prášku“*, *Moje první pračka* či *Jak odstranit kapky vody z nerez dřezu*. Tyto diskuse dokáží čtenáře poučit, přinést nové informace o trendech v uklízení, pocvičit a osvěžit tabulku a převody měrných jednotek, ale dozvíte se také spoustu

detailů i z intimního života přispěvatele. Účastníkům diskuse evidentně nevdají, že se v mnoha případech jedná o manipulaci s přispěvateli s cílem nalákat je ke koupi zázračných hadříků, teleskopických košťat a dalších produktů. Na pochvalné příspěvky o zázračných čistících prostředcích se nabalují nové a nové účastnice toužící po tom zázračném hadříku, který v podstatě sám a bez námahy umyje celý dům.

Konfliktem zavánějící diskuse typu *Nesahají mi ani po hlezna a aj tak ostávam* vyžadují ostré diskutéry. Je zřejmé, že do nich nebude přispívat nick se jménem Lucínek, ale například ostřílený Galský rek.

Většinu diskusí lze charakterizovat tímto schématem. K tématu *Jak vyměnit žárovku* může diskuse probíhat následujícím způsobem, vybírám pouze zásadní body:

První uživatel napíše příspěvek o tom, že vyměnil žárovku, a zeptá se ostatních, co oni na to a jaké mají zkušenosti.

Čtrnáct uživatelů ihned píše o podobných zkušenostech s výměnou žárovky a o tom, jak různě mohou být žárovky vyměňovány.

Šest uživatelů upozorní na to, jak nebezpečné může vyměňování žárovky být.

Další uživatel vyzve diskutující, aby přesunuli téma do sekce „Světlo“.

Dva uživatelé vystoupí na obhajobu toho, že téma mělo být přesunuto do sekce „Elektrické spotřebiče“.

Šest uživatelů poukáže na gramatické chyby v příspěvcích, týkajících se předchozích příspěvků o výměně žárovky.

Pět uživatelů napadne 7 předchozích přispěvatelů a poukáže na gramatické chyby, které oni sami udělali v jiných příspěvcích.

Čtyři uživatelé se začnou dohadovat o terminologii, zda se má říkat „žárovka“ nebo „výbojka“.

Nyní nastoupí diskutéři tzv. „průmysloví profesionálové“, kteří všechny účastníky informují o tom, že správný termín je „světlo“.

Patnáct uživatelů tzv. „vševědů“ o sobě prohlašuje, že jsou také odborníci z průmyslu a že výraz „žárovka“ je naprosto správný.

Jedenáct uživatelů přispěje k obraně příspěvků tohoto fóra a bude říkat, že všichni používáme žárovky, a proto jsou ty příspěvky vlastně relevantní.

Nesnesitelná lehkost elektronického publikování

Pro název svého příspěvku jsem parafrázovala titul světoznámého spisovatele Milana Kundery. Chtěla jsem tím naznačit, jak snadno se dá v dnešní době publikovat právě pomocí internetu. V podstatě kdokoli se může stát virtuálním Hemingwayem, Karlem Máchou, Charlesem Bukowskim či Chandlerem. Záleží jen na jeho literárním vkusu, tvůrčím rozletu a míře exhibicionismu. Při brouzdání po různých webových stránkách jsem narazila na četné internetové diskuse. Diskuse se liší od klasického chatu tím, že je zpravidla vedena k určitému tématu a předpokládá se, že příspěvky jsou rozsáhlejší. Účastník takové diskuse se

může nenásilně poučit, vzdělat nebo si i něco zajímavého přečíst. Kromě seriálních polemik na internetu nalezneme desítky diskusí na rozličná témata, o kterých by nás ani nenapadlo diskutovat nebo o kterých se ve slušné společnosti nemluví. Neodolala jsem a začala jsem některé diskuse sledovat. Jedná se o neověřitelný materiál. Naivní příspěvky se střídají s ostrými útoky, vulgaritou, nechybí ironie a nadsázka, na niž se nachytají noví prostáčky, do kterých šije parta stálých přispěvatelů a ostřílených diskutérů. Několik měsíců pravidelně sleduji diskusní fórum, které se tematicky věnuje těmto oblastem: aranžování, byd-

Třicet šest uživatelů obohatí diskusi o to, která z metod výměny žárovky je nejlepší, kde nakoupit nejlepší žárovky, která značka žárovek funguje nejdéle a pro jakou techniku výměny hlasují.

Seďm uživatelů vloží příspěvky s odkazy, kde mohou ostatní uživatelé vidět různé druhy žárovek.

Čtyři uživatelé ihned prověří, zda jsou odkazy funkční a dávají správné odkazy.

Třináct uživatelů, kteří budou odkazovat na všechny příspěvky napsané do současnosti, kompletně je citovat, a to včetně všech hlaviček a podpisů, a nakonec svého příspěvku přidají „Já taky“.

Jeden uživatel, který se zeptá, jak vyměnit kolo u auta, takže se všechnen ten cirkus bude opakovat.

Diskuse na ryze odborná témata, např. *Pěstování orchidejí*, bývají méně konfliktní a jsou poměrně přímo k podstatě věci. I zde ovšem probleskuje ryzí člověčina, když se nepozorný uživatel dotáže na problém, který se projednával několik příspěvků před tím. I zde se čtenář dozví, zda dotyčná pěstitelka má pochopení pro svého koníčka v rodině, šikovného manžela na výrobu okenních parapetů a poliček, popřípadě je podán detailní výčet úsluh a ústupků, které byla dotyčná nucena vykonat, aby se kyženého závěsného systému dočkala. Překvapivě jsou zde sdílní i muži, kteří sprádají intriky, jak donutit manželku, aby jim upletla závěsy na květináče ze sisalu apod. Vcelku však diskuse plyne klidně vpřed, takže i když si ji otevrou ostřílení rozeštvávací a matadoři slovních přestřelek z jiných fór, jsou zmateni příspěvky na téma vodivosti vody, měření přítomnosti mikroskopických chemických sloučenin v půdě, vlhkosti vzduchu, složení pěstebního substrátu apod. Občas vznikají konflikty a plamenné diskuse na téma, zda jsou lepší coco chipsy nebo Ligocel a zda destilovaná voda je to pravé ořechové pro naše miláčky, ale účastníci orchidejářských diskusí se drží tématu jak helvetské víry a neuhnou ze svých pozic, nedají se rozvrátit žádným rušivým elementem mimo sledované téma. Bouře se zklidňuje fotografiemi nových výpěstků, omluvami a ujistěním, aby dotyčný uražený expert neopouštěl diskusi, neboť jeho přítomnost je žádoucí ba nenahraditelná. I v těchto ryze odborných příspěv-

cích vyplyne na povrch lidský prvek, kdy se mimo jiné dozvíme, že pěstiteli se rozpadlo manželství a jeho žena mu nechala schválně zmrznout květiny venku. Tento hanebný čin je kolektivně odsouzen, protože takové věci se opravdu nedělají. Ublížený pěstitel je pak hýčkan a konejšen pěstitelkami začátečnicemi, kterým odkrývá svůj mail a po delší časové prodlevě v rámci konverzace „nechtěně“ vyplyne, že už se zase musí navštívit, protože se dlouho neviděli. Pisatelka se sice v zápětí omluví, že to mělo být řečeno mimo zraky všech, ale my ostatní se můžeme pouze domnívat a závidět, popřípadě si představovat, které okvětní plátky byly tak podrobně zkoumány...

Pokud bychom se podívali na svět internetových diskusí z pohledu literárních žánrů, převládají různé návody, rady a popisy, tedy příspěvky hodící se do publikací typu příruček. Mnohdy jsou tyto popisy, rady a návody doplněny bohatým doprovodným materiálem, fotografiemi. Najdou se ovšem diskusní fóra, která si již mohou klást literární ambice. Vlastní básnická tvorba se často nachází v tématech, kde by ji nikdo nehledal: Např.: *Kolik rumu je třeba při přípravě bramborového salátu, Kolik je nás tady před půlnocí nebo Pojdme si zazpívat.*

Diskusí *Tajemno* by šikovný autor mohl využít do pořadu *Věřte nevěřte, To nevymyslíš*, eventuálně by některé příspěvky mohly být bez uzardění použity do časopisu *Stopy hrůzy*, nebo by z nich mohlo vzniknout komorní drama. Argumenty jsou podloženy odkazy a svědectvími, že se vše probírané skutečně stalo, buď přímo dotyčnému, nebo v jeho rodině eventuálně armádě kamarádek...

Diskuse se rozjíždí obligátním položením dotazu:

> Má tady někdo nějaké zážitky a zkušenosti? Tarot, astrologie, numerologie nebo dokonce kabala a černá magie? Věříte tomu? Co si o tom myslíte?

A již se chytají další:

> Vykládám karty i taroty a věřím tomu maximálně. O černé magii ani nepřemýšlím, jeden bývalý přítel ji provozoval, byl žoldák a někdy z něj šel strach. V té době jsem se tím já nezabývala. Taký mám zařízený byt (dle možností) podle zásad feng-shui.

> Nevykládám karty, ale věřím tomu taky... i když to kolikrát nevyšlo. I když vím, že moji bývalé tchyni to vyšlo ... tedy spíš její kamarádce ... a bylo to dost kruté ... takže se toho zároveň i bojím...

Když se všichni zainteresovaní vyjádří k tomu, zda věří, či nevěří, nastupuje otázka financí, kolik za to vlastně ty kartářky chtějí.

> Nikdy jsem ani neuvažovala o tom, že bych ke kartářce šla, tak ani nevím, co taková služba obnáší, ale nějak si neumím představit, že to dělají zadarmo. Pokud ano, co je podle vás k předpovědím motivuje?

> Snad pomoc bližnímu!

> Nevím ... to se přiznám, byla to kamarádka mé kamarádky, ale nebere peníze od nikoho.

> Chtěla bych Ti oponovat. Každá kartářka nebere peníze ... já byla fakt u jedné a nechtěla nic ... něco vyšlo, něco né ... strach byl, ale myslím si, že všechny nejsou jen na ty penězky...

Po vyřešení finančních otázek začíná jít do tuhého, objevují se první gramatické nedostatky. V případě této diskuse dostalo zabrat slovo výjimečný (cca 5 příspěvků) nejagilnější jazykový purista byl označen za tajného agenta Ústavu pro jazyk český AV a diskuse pokračuje dál rebelským výkřikem.

> „Já to budu psát jako jak chci (dotyčný má na mysli slovo výjimečný), tak když tak mě na to neupozorňujte – prdím na nějaký ústav. Bez tak tam nemají co dělat tak aspoň šibují s čárkami ať vykážou nějakou činnost a můžou vydat nová pravidla!“

O pravidlech pravopisu již bylo řečeno vše a je potřeba vydolovat z přítomných trochu toho tajemna.

Právě jsem se začetla do téhle diskuse a asi hned tak neusnu. Nemáte ještě někdo nějaký horor na dobrou noc?

Nastává smršť neuvěřitelných hororů a vyprávění, které se pro větší věrohodnost přihodily samotným příspěvatelům, rodinným příslušníkům a nejčastěji již zmiňovaným kamarádkám kamarádek.

Slabší jedinci to vzdávají:

> „Křindapána, chtěla jsem něco přihodit, ale nějak se tu ochladilo, jezdí mi mráz po těle, zdrhááám!!!“

S hodinou duchů diskuse nabírá na obrátcích a v nejlepším končí hybatel diskuse s ujiš-

těním, že přihodí něco opravdu hrůzostrašného, ať ostatní vydrží na příjmu, a odebere se s klidem pod duchnu. Ráno jsou odměněni opravdovým hororem, který se přihodil, komu jinému než kamarádce. Zdá se, že je to vrcholný příběh, který nemůže být prebit žádnou jinou hrůzou a děsem. Ovšem omyl. Přichází na řadu příspěvky informující o podivných spolupracovnících ovládajících černou magii a je žádána rada na obranu proti kouzlům a čarám. Následují další rady, filozofická zamyšlení a desuplné příběhy, napětí graduje, když tu uživatelka ZdenaP hlásí tajemno v přímém přenosu.

> „Hlásím další tajemno. Právě jsem vám vkládala příspěvek a neustále mi počítač hlásí, že v odeslání zprávy došlo k chybě a ejhle příspěvek došel. Ono na tom že je něco mezi nebem a zemí skutečně něco bude.

Vědec – skeptik jí odpovídá:

> Na tom není nic tajemného, milá Zdeno. Jenom na ten počítač příliš pospícháš. Kdyby se všechny tajemné příběhy rádně vědecky prozkoumaly, zbyla by z nich jen velká -0-

A je vymalováno.

Tvorba na internetu nahrazuje tradiční ústní lidovou slovesnost, šeptandu a vytváří prostředí pro novodobé mýty a legendy. Prostřednictvím internetu se inspiroval i folklorista Petr Janeček ve své knize *Černá sanitka a jiné děsivé příběhy*. Kniha je první svého druhu u nás a podílely se na ní desítky informátorů, hlavně z diskusních serverů. Janeček ve své knize často připomíná právě vliv internetu. Všechny příběhy označuje za moderní varianty hrůzostrašných legend, pohádek, bájí a pověstí. Folklor nezemřel s národním obrozením a podobné příběhy jsou dnes (spolu s tipy) jeho nejrozšířenějším projevem. Jen se už nešíří pouze ústně a při draní peří, ale přes bulvární média a hlavně po internetu. Internet představuje jakousi virtuální pavlač, nevysychající podhoubí pro vznik neuvěřitelných historek, zaručených informací a příběhů, které jsou šířeny rychlostí světla, přibarvovány a vylepšovány dalšími účastníky, takže se někdy k uživateli vracejí zpátky ještě bohatší, zaručenější a věrohodnější...

ZUZANA BORNOVÁ (okpb@opava.cz)

Příspěvek byl přednesen na konferenci Kniha 21. století v Opavě (7.–8. 2. 2007). S laskavým svolením autorky a vydavatele sborníku ho přetiskujeme.

Široké okno knihovny

KOŁODZIEJSKA, Jadwiga. *Szerokie okno biblioteki*. Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2006. 161, [3] s. ; 21 cm

Autorku není jistě českým knihovníkům potřeba dlouze představovat, její spolupráce s nimi je dobře známa. Svou nejnovější knihu ostatně věnovala památce profesora Jiřího Cejпка coby připomínku dlouholetého přátelství i profesionální úcty. Není jistě náhodou, že se oba názorově v mnohém shodují.

Okno knihovny a výhled z něj je vstupní metaforou souboru příspěvků, jejichž společným bodem je pohled knihovny na svět a přeneseně i pohled světa na knihovnu. Tématům souvisejícím s rolí knihovny ve společnosti se Jadwiga Kołodziej-ska věnovala už ve svých předcházejících pracích, její studie *Veřejná knihovna v demokratické společnosti* vyšla i v češtině (SKIP, 1993). Tentokrát však nejde o publikaci tematicky úzce zaměřenou, naopak. Na sto šedesátí stránek textu zde projdeme celou šíří společenských problémů, které tak či onak souvisejí s knihovnou. Nejde přitom jen o problémy specificky polské, ačkoli je autorka přirozeně popisuje na pozadí specifík své rodné země a své úvahy o nich podepírá převážně polskými průzkumy a statistikami. Pozorný čtenář zde jistě najde paralely se situací u nás i ve světě.

Není jistě sporu o tom, že knihovny jsou nedílnou součástí dlouhodobé společenské paměti a že se v nich odrážejí dějiny. Společenské změny zanechávají své stopy v knihovnách samých i v jejich činnosti, fondech a službách, které poskytují. Ne vždy jde samozřejmě o změny rychlé nebo kvalitativně převratné, jako byl (a je) například vpád výpočetní techniky. Naopak, některé lze pozorovat až na pozadí let či desetiletí. Knihovna, coby instituce zaměřená na dlouhodobou perspektivu, na přetrvání a uchování znalostí, je svou „dlouhověkostí“ přirozeným plátnem, na němž lze promítat obraz člověka a jeho doby. Právě takovým pohledem na společnost, kritickým, a přesto laskavým pohledem z širokého okna knihovny, je soubor úvah a statí profesorky Jadwigy Kołodziej-ské.

Knihy je rámcově rozdělena do jedenácti kapitol, přičemž každá z nich připravuje prostor té následující. Na začátku se autorka krátce vrací do historie polských knihoven a časově vymezuje

období jejich vzniku. Další, pro českého čtenáře obzvláště zajímavá část, se věnuje česko-polským knihovnickým kontaktům na počátku minulého století a procesu vzniku systému veřejných knihoven. V následující kapitole jsou pak popsána poválečná léta a okolnosti vzniku Institutu knihy a čtenářství polské Národní knihovny. Po této „přípravné části“ autorka přechází k nosnému tématu knihy, kterým je měnící se společenská role knihoven. Nejprve se věnuje problematice úpadku funkční a literární gramotnosti, který částečně spojuje s průnikem informačních technologií do všech oblastí společnosti a s vlivem masové kultury. Připomínána je zde úloha literatury, čtení a tvůrčího psaní při vzdělávání a rozvoji kritického myšlení. Literární gramotnost autorka vyzdvihuje jako nezbytnou podmínku harmonického rozvoje osobnosti a podtrhuje úlohu literatury při tvorbě kulturního povědomí jednotlivce. Další kapitoly se věnují společenské roli knihoven právě z hlediska podpory čtenářské gramotnosti. Autorka se zde také vrací k tématu fungování knihoven v tržní společnosti a ke vztahu knihovny a sociálního státu. Zvláště zajímavá je pak kapitola věnovaná cenzuře nejen v knihovnách a k dlouhodobým škodám, které cenzura působí, často nepozorovaně, celé společnosti.

Profesorka Kołodziej-ska nastavuje svou knihou zrcadlo změnám v současné společnosti, ale také knihovnám, a to nejen polským. Přes závažnost tématu se však úspěšně vyhýbá suchopárnosti i onomu zdviženému prstu, se kterým tak často knihovníky kreslí karikaturisté. Píše čtivě, s nadhledem a nepropadá nostalgii. Co je však důležitější, vyhýbá se nekritickému zbožštění informačních technologií a internetu. Nových technologií se ale ani neobává, nepovažuje je za hrozbu pro existenci knihoven. Od metaforického pohledu z okna knihovny na měnící se svět se postupně obrací k pohledu stejným oknem dovnitř, k tomu, jak knihovny vnímá společnost. A velmi správně připomíná, že okno knihovny by mělo být široce otevřené.

PETR VAVŘÍK (petr.vavrik@nkp.cz)

Z KNIHOVEN...

Malé výročí je také výročí aneb Šedesát let Městské knihovny v Chebu

V říjnu minulého roku se v Městské knihovně v Chebu konala velká slavnost. Připomněli jsme si, že před šedesátí lety 28. října, přesně v 11 hodin, zahájila činnost česká knihovna v našem městě.

Poděkování paní Clotildě Douchové na svátečním posezení

Město mělo v té době sice reprezentativní secesní budovu postavenou z peněz nadace založené průmyslníkem Kreuzingerem, ale ta byla prázdná. Po odvozu nacistické německé literatury tu zbylo pár českých knížek, chybělo vybavení, katalogy i personál.

Prvním profesionálním knihovníkem se stal pan Karel Doucha.

Nastoupil 1. září 1947, půl roku na to pak město zaměstnalo i jeho paní. Manželé Douchovi měli před sebou nelehký úkol – nakoupit a doplnit knihovní fond, vymyslet systém stavění a značení fondu, vybudovat katalogy a vyškolit spolupracovníky. Všechno těchto povinností se zhostili se ctí.

Během let se knihovna utěšeně rozrůstala, rozšiřovala svou činnost, doplňovala fond a přicházeli další pracovníci. Měnili se i její zřizovatelé – nejprve byla knihovna městská, pak krajská, potom okresní a 1. ledna roku 2003 ji opět pod svá křídla získalo město Cheb.

Zatímco v r. 1946 bylo v knihovně 340 svazků českých knih, 118 čtenářů a jeden zaměstnanec, v současnosti má ve svém fondu 200 000 knihovních jednotek, 4500 čtenářů a 26 pracovníků.

K výročí knihovny jsme připravili výstavu o historii její činnosti.

Budova současné knihovny

Uvedli jsme ji slavnostní vernisáží pro veřejnost, pozvali představitele města i další příznivce.

Poděkovali jsme i paní Clotildě Douchové. Určitě není běžné, aby v knihovně ještě pracoval (byť jen příležitostně) člověk, který ji v roce 1946 zakládal.

Večerní sváteční posezení pro zaměstnance současné i bývalé se pak neslo také v duchu vzpomínek a povídání o tom, co je za námi, i o tom, co nás čeká. Na minulost jsme zavzpomínali rádi, v budoucnu bychom potřebovali leccos vylepšit. Novým požadavkům na knihovny (automatizace, volný přístup k fondům, bezbariérový přístup pro čtenáře atd.) už naše stará budova nevyhovuje. A tak máme před sebou jednání a hledání, doufáme, že se nám časem podaří praktičtější prostory i novější vybavení získat.

BOHUSLAVA KOJANOVÁ
bohyslava.kojanova@knih-cheb.cz

Vzpomínka na začátky chebské knihovny

Ani se mi nechce věřit, že jsem v Chebu šedesát let, že je mi už pětadesát, neboť jsem proslulý ročních jednadvacátý.

Do Chebu jsem přišel po propuštění z vojny v březnu 1946. Tenkrát se město po odsunu Němců jen pomalu osidlovalo. Na chebské radnici vládly tři politické strany: komunisté, národní socialisté a sociální demokraté. Úvádění rozbombardovaného Chebu do mírového života trpělo neustálými spory a boji těchto tří politických stran.

Německý Cheb měl krásnou budovu knihovny. Postavil ji městu chebský továrník Kreuzinger. Měla na 25 000 svazků knih, z nich ani jednu českou. Prvním knihovníkem po roce 1945 byl J. Brejcha, starší, velmi vzdělaný pan, ale o vedení knihovny neměl žádné vědomosti.

Když se podařilo opatřit asi 350 knih, byla knihovna 28. října 1946 slavnostně otevřena. Čtenářský příkaz s číslem jedna dostal předsesta okresního správního úřadu. Postaral se knihovníkovi o velkou

starost, neboť půjčenou knihu nevrátil! Město nedalo na knihovnu dost peněz, tak vlastně jen živořila. Tento stav trval až do září roku 1947.

Manželé Douchovi vystudovali knihovnickou školu v Praze, měli velké plány a chuť pustit se do práce, ale nenašla se knihovna, která by je zaměstnala. V Chebu chtěli nového knihovníka, vypsalí konkurz, a tak 1. září 1947 nastoupil jako vedoucí knihovny Karel Doucha a o něco později též jeho man-

želka Clotilda Doučková. V chebské knihovně našli pole neorané. Mnoho knih nebylo zaevidovaných, knihovnický nezpracovaných, neexistoval žádný katalog, čtenářů bylo jen maličko...

Ustanovená knihovní rada, jejímž předsedou byl okresní soudce dr. Holub, se scházela dost pravidelně a snažila se knihovně pomáhat všemi silami. Například pomohla vybrat z tisíců německých knih jak z fondů knihovny, tak i ze svozů z okolních míst knihy vhodné pro městskou knihovnu a přebytečné nabídnout antikvariátům. Jakmile se ukázalo, že je to nutné, knihovní rada také prosadila přijetí dalších pracovníků. Dohlížela i na vedení hospodaření a doplňování fondů. Ovšem se získáním finanční dotace od města to šlo ztuha. Žádostmi a prosbami, doloženými přehledy o výsledcích práce knihovny za první měsíce a roky, se podařilo získat příspěvky od různých institucí a také od příslušného ministerstva, takže peníze na knihy muselo konečně dát i město. Knihovní fond se rozrůstal o nově vydávané tituly, ale byl doplňován nákupy z antikvariátů, zejména českými klasiky.

Nová půjčovna byla zřízena v přízemí budovy v prostorné místnosti, kde se knihy nabízely ve volném výběru (už žádné okénko z neutešené haly, jímž dřívější knihovník podával knihy čtenářům). V prvním patře se v přednáškovém sále pořádaly koncerty, besedy s autory, soutěže pro děti i maňáskové divadlo. Velká pozornost byla věnována dětským čtenářům. Měli nejen „svou“ půjčovnu s bohatým fondem knih – později byla totiž získána pro knihovnu další budova, kam se knihovna pro děti přemístila do velkých prostor, které byly ještě po čase rozšířeny přístavbou.

Myslím, že knihovna děti také trochu vychovávala. Byl jsem přítomen poklesku chlapce, který ukradl v knihovně knihu. Policista ho přivedl a žádal, aby byl chlapec potrestán. Knihovník v rozhovoru zjistil, že kluk má rád knihy a chtěl mít také „vlastní“. Karel Doucha v něm poznal „správnou duši“ a potrestal ho tím, že si hoch nesměl nějakou dobu v knihovně nic půjčit.

Časem se poměry na chebské radnici urovnaly, knihovna se stala

v roce 1951 okresní a v roce 1957 krajskou knihovnou. To už knihovní rada nepůsobila a knihovnu řídil přímo okresní a pak krajský národní výbor. Zanícená práce chebských knihovníků pozvedla knihovnu a přispěla k vytvoření ústavu s bohatým fondem beletrie, odborné a populárně-naučné i dětské literatury, sloužícího všem obyvatelům Chebu. Základ k této úspěšné knihovně položil Karel Doucha, v jehož stopách nyní pokračuje jeho žákyň Bohuška Kojanová, ředitelka chebské Městské knihovny.

V knihovně pracují většinou ženy – vždy ochotné návštěvníkům poradit a pomoci najít tu „správnou knihu“. Pamatují tu i na sociální služby: v knihovně zřídili oddělení pro nevidomé a slabozraké, čtenářům, kteří nemohou do knihovny docházet, vozí knihy až do bytu.

Chebské knihovně bylo 28. října 2006 šedesát let. To je celý lidský věk! Přejme jí, aby se dále rozvíjela a šířila kulturu, vědecké poznatky a klidnou spolupráci mezi lidmi.

VLASTIMIL SKÁLA
člen a pokladník první knihovní rady
Veřejné městské knihovny v Chebu

Regionální knihovna v Karviné – Novém Městě má nové prostory

V září loňského roku se Regionální knihovna v Karviné – Novém Městě přestěhovala do nových prostor, sídlí v budově Městského domu kultury Karviná a patří, co do frekvence návštěvníků a využívání nabízených služeb, mezi největší. Přináležejí do spádo-

vé oblasti čítající 18 090 obyvatel, počet návštěvníků za rok 2005 byl 2754, z toho 813 dětí a mládeže do 15 let.

Knihovní fond pobočky obsahuje přes 42 000 svazků nejen beletristických, ale je zde dobře zastoupena i naučná literatura. Neopomeňme zmínit také na 66 titulů periodik, které si návštěvníci mohou přijít prostudovat či přečíst. V těchto souvislostech je zajímavý jeden údaj: naši čtenáři si půjčili 151 761 knih a časopisů.

Prioritou dětského oddělení v Karviné – Novém Městě je při-

táhnout děti zpět ke knihám a čtenbě jako takové. Proto se zde konají mnohé akce, besedy, soutěže a knihovnické lekce. Za minulý rok jich bylo 247 a zúčastnilo se jich na 5100 zájemců.

To bylo také důvodem pro celkovou rekonstrukci, která přinesla rozšíření stávajících prostor, vybavení pobočky novým vyhovujícím nábytkem, instalaci moderního osvětlení v podobě množství bodových světel a především instalaci moderního klimatizačního systému, který po zkušenostech z loňského horkého léta určitě při-

spěje k příjemnému pobytu v naší knihovně.

Celá rekonstrukce vyšla z návrhu renomované architektky Evy Špačkové, která usilovala o co největší účelnost a pohodlí pro uživatele knihovny.

A jak to vlastně v naší knihovně vypadá? Oddělení pro dospělé čtenáře je laděno do příjemné modré a oranžové barvy. Prostorné regály jsou zaplněny knihami, k dispozici jsou příjemná křesla a dokonce i sofa, v nichž se dá příjemně usadit. Pro všechny, kdo do knihovny přijdou za poznáním, je zde nově zařízená studovna, která nabízí nejen pohodlné vyhledávání požadovaného materiálu a dokumentů, ale především možnost přístu-

pu na internet. Díky rekonstrukci vznikla nová počítačová místa, z původních pěti na současných osm, což ocení pravidelní uživatelé i náhodní návštěvníci, kteří si potřebují vyhledat informace na internetu nebo prohlédnout svoji e-mailovou schránku. To vše, jak pevně věříme, přispěje k pohodlí, kvalitě a především k příjemnému pobytu v naší knihovně.

Nemalou rekonstrukci prošlo i oddělení pro děti a mládež. Celé je projasněno nejen novým osvětlením, ale i výběrem veselých barev stěn, krytiny a nábytku, což bezesporu na takové místo patří. Celá část knihovny byla zvětšena, vznikl tak prostor pro další, možná netradiční aktivity tohoto od-

dělení. Malí počítačovi nadšenci se mohou radovat z toho, že i zde jim přibylý dva přístupy na internet, takže teď jsou pro ně k dispozici čtyři stanice.

Optimálně je řešen i prostor pro konání besed a knihovnických akcí; lavice, které za běžného provozu slouží jako sedátka, lze využít i k různým soutěžím.

Neopomněli jsme ani naše zaměstnance. Kancelář je vybavena novým nábytkem a regály pro příruční sklad, bylo zrekonstruováno i sociální zázemí.

Když budete mít cestu do Karviné – Nového Města, rádi vás v naší nově zrekonstruované knihovně uvítáme.

YVONA KOZUBKOVÁ

Počítače pro nevidomé v Knihovně BBB

V prosinci loňského roku rozšířila Knihovna Bedřicha Beneše Buchlovana nabídku služeb pro nevidomé a zrakově postižené uživatele, neboť zprovoznila počítačovou sestavu pro tuto znevýhodněnou skupinu obyvatelstva.

Dříve, než se kompletní zařízení začalo naplno využívat, uspořádala knihovna odborné proškolení pro všechny zájemce z řad nevidomých čtenářů, které se uskutečnilo na konci listopadu a bylo spojeno s promítáním filmu pro nevidomé (tentokrát byl vybrán oskarový snímek Ostře sledované

vlakly režiséra Jiřího Menzela). Lektori z řad knihovníků, kteří prodělali speciální školení, vysvětlovali všem zúčastněným princip práce se speciální sestavou kompenzačních pomůcek (PC s obrazovkou, klávesnicí, digitální zvětšovací lupou, scannerem a tiskárnou), jejíž největší předností je mnohonásobné zvětšení čteného textu a umožnění četby slabozrakým. Sestava je dále vybavena hlasovým výstupem, který nevidomé čte texty nebo knihy a postižený člověk je může poslouchat přes připojená sluchátka.

Foto archiv knihovny

Realizace tohoto grantového projektu zvýrazňuje úlohu Knihovny BBB v oblasti vzdělávání a kultury znevýhodněných skupin obyvatelstva, neboť knihovnické a informační služby jsou pro všechny uživatele hlavní branou ke kultuře a informacím, a v této podobě je budou moci intenzivněji využívat právě výše zmiňované skupiny.

RADEK JANČÁŘ

Do čísla přispěli >

■ **Mgr. Zuzana Bornová** – Knihovna Petra Bezruče v Opavě ■ **PhDr. Květa Cempírková** – Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích ■ **PhDr. Jaroslav Císar** – Vydavatelství Grand Princ v Praze ■ **PhDr. Zdeňka Friedlová** – Krajská knihovna Zdeňka Bartoše ve Zlíně ■ **Ing. Radka Johnová** – Vyšší odborná škola informačních služeb v Praze ■ **Mgr. Bohuslava Kojanová** – Městská knihovna v Chebu ■ **Ing. Jiří Mika** – Středočeská vědecká knihovna v Kladně ■ **Mgr. Lubomír Novotný** – Vědecká knihovna v Olomouci ■ **Ing. Lea Prchalová** – Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě ■ **BBus. Martina Rottová** – ExxonMobil Business Support Center Czechia, s.r.o. ■ **PhDr. Alena Rybářová** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ **Mgr. Hana Tomanová** – Knihovna Jiřího Mahena v Brně ■ **Bc. Petr Vavřík** – Národní knihovna ČR v Praze ■ **Jana Vejsadová** – MNÉMÉ v Havlíčkově Brodě ■ **PhDr. Eva Žáková** – Krajská knihovna v Karlových Varech

—**Dotaz:** Jsou ve Velké Británii informace získané při sčítání lidu přístupné veřejnosti?

—**Odpověď:** Dotazníky vyplněné při sčítání lidu bývají tradičně uzavřeny na sto let. Důvodem je ochrana osobních údajů, i když zákon o osobních údajích byl přijat teprve nedávno. I před jeho schválením měli však Britové vždy silně vyvinutý smysl pro ochranu soukromí (www.ico.gov.uk).

První, velice jednoduché sčítání proběhlo v roce 1801 a pak se každých deset let opakovalo. Dostatek podrobností pro historický výzkum poskytuje sčítání až z roku 1851. Poslední sčítání, které je zpřístupněno veřejnosti, je v současnosti z roku 1901.

Údaje z let 1851–1901 jsou dnes k dispozici na internetu (www.nationalarchives.gov.uk; 1901censusonline.com; www.ancestry.co.uk), za většinu z nich se musí platit. Tuto službu využívají nejen historikové, ale i amatéři při sestavování rodokmenu. Ve dvou londýnských archívech, **Family Records Center** a **National Archive**, je internetový přístup k dokumentům týkajícím se sčítání lidu zdarma. Kdykoli jdou okolo, je u počítačů nával.

Vedle rodokmenů je jedním z koníčků seniorů vyhledávání dějin domů. Na toto téma byl dokonce natočen velice úspěšný televizní seriál. Sama jsem si ve sčítání pro rok 1901 vyhledala informace o našem domě postaveném v roce 1896. Bydlel tu stavitel se ženou, jeho nájemníkem byl truhlář a posluhovala jim mladá služebná z Cornwallu. Rozhlížela jsem se po domě, kde asi ta dívka bydlela. Byl to ten malý pokojíček nahoře, bez ozdob na stropě, nebo spíše ona sklepní místnost, kde dnes máme garáž?

Většina badatelů hledá v dokumentech jména. U rodin, které bydlely ve stejném místě, se dá vyčíst celý rodinný příběh: Na jedné adrese na okraji Londýna bydlel otec, matka a dvě děti. Během deseti let přibýly dvě další děti, po dalších deseti letech je zaznamenán už jen otec a matka a při následujícím sčítání se objevuje otec a jedna z dcer, která se vrátila domů ze služby. U otce je v poznámce napsáno „slepý“. Co se asi stalo z dcerou za dalších deset let? Možná se vdala a v příštím sčítání byla někde jinde pod jiným jménem.

Význam sčítání lidu jako informačního zdroje jsem objevila, když jsem jednou vyhledávala informace o českém exulantovi Adolfu Vilému Strakovi, který žil v 19. století v Londýně. Ve sčítání lidu z roku 1871 se píše, že byl nájemníkem ve čtvrti Islington na adrese 73 Offord Road. Bylo mu 44 let, byl profesorem jazyků, pocházel z českého království v Rakousku a byl svobodný. Bydlel v domě obchodníka se slonovinou, kterému bylo 79 let.

Z těchto konkrétních podrobností se dají odhalit dávné příběhy. Ráda se podobným výzkumům věnuji (je to lepší koníček než křížovky), a tak mě před psaním tohoto článku napadlo, zda Antonín Dvořák, který během června 1891 pobýval v Londýně, je zapsán ve sčítání z toho roku. Bohužel není, ale je tam John Dvořák, jehož rodiště v roce 1868 je udáno jako „Bohemia“. Podle sčítání z roku 1901 byl povoláním krejčí a bydlel ve čtvrti St. Marylebone. Nemohu se ubránit úvahám, zda se Antonín s Johnem setkal, nebo zda John šel na Antonínův koncert. Londýn byl tehdy malý. Třeba je někdo seznámil...

Co se týče ochrany osobních dat, v Británii se předpisy přísně dodržují. V National Archive jsou některé dokumenty uzavřeny na 30, 50, 75 nebo i 100 let. Podle nového zákona o svobodě informací je možné zažádat o zkrácení tohoto období (www.foi.gov.uk). Během svého výzkumu o československém exilu jsem už několikrát o vydání dokumentů v kratší lhůtě požádala, vyhověno mi však bylo jen v některých případech. Vysvětlení, kterého se mi dostalo při zamítnutí bylo, že informace v dokumentu by mohly ublížit žijícím lidem nebo jejich potomkům.

!!! POZOR Redakce Čtenáře se stěhuje POZOR !!!

Od 1. května 2007 bude novým sídlem redakce Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 01 Praha 1.

Od 24. dubna přestane fungovat poštovní adresa: Legerova 61, 120 00 Praha 2, e-mail ctenar@academia.cz i tel. číslo 224 941 159. V přechodném období bude možné používat e-mailovou adresu redakcectenare@centrum.cz

O nových kontaktech si vás dovolíme informovat v konferenci Knihovna a na webové stránce Sředočeské vědecké knihovny v Kladně (www.svkkk.cz).

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Vícejazyčný portál MICHAEL (MICHAEL European Service) umožňuje vyhledávat ve fondech muzeí, archivů, knihoven a dalších kulturních institucí ve Francii, Itálii a Velké Británii. Portál spravuje konsorcium složené ze státních i soukromých organizací v zúčastněných zemích. Portál pracuje ve třech jazykových verzích, tj. anglicky, francouzsky a italsky. Lze v něm přímo vyhledávat nebo prohlížet zdroje podle předmětu (vzdělávání – věda – kultura – společenské vědy – informace a komunikace – politika, právo a ekonomie), podle územního pokrytí a časové epochy (prehistorie – starověk – středověk – moderní a současná doba). Zdroje jsou také kategorizovány podle uživatelského určení, takže se uživatel charakterizuje jako turista, student, profesionál apod. a následně si může vybrat zdroje na míru. Připravuje se rozšíření portálu v projektu MICHAEL Plus, díky němuž budou od r. 2008 připojeny zdroje z 11 dalších zemí. Mezi těmito zeměmi je také Česko. (<http://www.michael-culture.org/en/about>)

Evangelická církev v německém Porýní založila Hochschul- und Landeskirchenbibliothek (vysokoškolskou a zemskou církevní knihovnu) ve Wuppertalu. Nová instituce vznikla spojením Landeskirchliche Bibliothek v Düsseldorfu, která byla založena v roce 1942 a Bibliothek der Kirchlichen Hochschule ve Wuppertalu (1935). Knihovna vlastní na 170 000 jednotek z teologie a některých hraničních oborů. (<http://www.hlb-wuppertal.de/>, *Bibliotheksdienst*, Vol. 40, č. 2 (2006), s. 226)

Wir für Euch (My pro vás) je název časopisu, který vydává město Oberhausen ve spolupráci s dalšími institucemi pro seniory. Na projektu spolupracuje také městská knihovna, která hostí on-line vydání časopisu. Redakční radu tvoří senioři, kteří se také obětavě podílejí na distribuci do domovů seniorů, do lékáren, poboček knihoven, církevních zařízení. Na požádání ho zasílají i poštou na individuální adresy. Časopis začal vycházet v prosinci 1996 pod názvem Sprachrohr Oberhausener Senioren. Název však musel být změněn, protože se čtenáři ani redaktori nechtěli považovat za staré. Nyní, v době kdy časopis oslavil desáté narozeniny, vychází čtyřikrát ročně v nákladu 10 000 výtisků. Ke svému neutrálnímu názvu připojil povzbu-

divý podtitul Forum für Jungendbliebene (Fórum pro ty, kteří zůstávají mladí). Časopis je nezávislý na politických stranách i církevním vyznání a nezveřejňuje reklamu. Náklady nese město Oberhausen. (<http://www.bibliothek.oberhausen.de/index.php?i=0601>, <http://www.bibliothek.oberhausen.de/index.php?i=1801>)

Polské menšiny, ale i jiným zájemcům o polskou kulturu, slouží The Polish Library ve Washingtonu. Tato knihovna má fond asi 7000 knih a 250 filmů s polskou tematikou v polštině i angličtině. V čítárně jsou k dispozici také některé polské deníky. Knihovnu založilo a spravuje soukromé neziskové sdružení Friends of the Polish Library in Washington (organizace přátel knihovny). (<http://www.polishlibrary.org/>)

Australští knihovníci reprezentovaní svou profesní organizací Australian Library and Information Association se ujali svátku sv. Valentina a prohlásili ho za Den milovníků knihoven. Podle jejich prohlášení je k tomu opravňuje fakt, že Australané jsou skuteční milovníci knihoven a muzeí. Počet registrovaných čtenářů v zemi se rovná více než polovině populace. V letošním roce knihovny oslavily tento svátek poprvé. S myšlenkou přišli knihovníci v Novém Jižním Walesu. Jednotlivé knihovny připravily program, který zahrnoval např. schůzky naslepo s dobrou knihou, promítání filmů a různé soutěže. Uživatelé dostávají květiny nebo valentinská srdíčka, posílají si s knihovnou valentinské pohlednice. (<http://www.librarylovers.org.au/>, <http://opls.blogspot.com/2006/12/are-you-library-lover.html>)

Srbská národní knihovna spolu s dalšími institucemi srbskými i zahraničními připravila projekt Infobus – mobilní komunikační a informační centrum pro oblast Sandžaku, regionu v severozápadní části Srbska, při hranicích s Bosnou a s Černou Horou. Je to hornatá a řídko osídlená oblast, v níž obyvatelé nemají dostatek příležitostí ke kulturnímu rozvoji. Ve vesnicích nebývají knihovny. Infobus kromě běžných funkcí – především půjčování knih – slouží i jako čítárna a studovna pro studenty a sředisko multimediálních zdrojů. Zajišťuje programy k tematice lidských práv a občanské výchovy, pořádá specializované semináře, např. přípravu ke zkouškám, kurzy práce s počítačem apod. (<http://www.infobus.co.yu/>, http://www.nbs.bg.ac.yu/about_us/project.php?id=416)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

African American librarians in the Far West : pioneers and trailblazers / ed. by Binnie Tate Wilkin. / Afro-američtí knihovníci na dálném západě. Pionýři a průkopníci. / Lanham : Scarecrow Press, 2006. – 331 s. *Krb 36.512*

The 20th century libraries in the Baltic sea region / ed. by Piret Lotman and Tiina Vilberg. / Knihovny ve 20. století v oblasti Baltského moře. / Tallinn : National Library of Estonia, 2004. – 122 s. – (Acta Bibliothecae Nationalis Estoniae (ABNE); 10) *Kfe 36.629*

Hessen : Kultur und Politik : Die Bibliotheken / herausgegeben von Bernd Heidenreich. / Hesensko : kultura a politika : knihovny. / Stuttgart : Kohlhammer, 2005. – 301 s. – (Schriften zur politischen Landeskunde Hessens; 7) *Kfe 36.548*

Jahrbuch der Öffentlichen Bibliotheken : Ausgabe 2006/07 / herausgegeben vom Berufsverband Information Bibliothek e.V. – BIB ; bearbeitet von Petra Hauke. / Ročenka veřejných knihoven 2006/07. / Bad Honnef : Bock + Herchen, 2006. – 314 s. *Kc 36.618*

Libraries in Korea : past, present and future / WLIC 2006 Seoul National Organising Committee. / Knihovny v Koreji : minulost, přítomnost a budoucnost. / Seoul : WLIC 2006 Seoul National Organising Committee, 2006. – 111 s. : il. *Kfe 36.624*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

DUNLAP, Isaac Hunter : Open source database driven web development : a guide for information professionals. / Otevřené databázové zdroje řízené rozvojem webu : příručka pro informační odborníky. / Oxford : Chandos, 2006. – 230 s. *Abdb 36.543*

Managing electronic resources : contemporary problems and emerging issues / ed. Pamela Bluh and Cindy Hepfer. / Řízení elektronických zdrojů : současné problémy a perspektivy. / Chicago : American Library Association, 2006. – vii, 138 s. : il. – (ALCTS Papers on Library Technical Services & Collections; 13) *Abdf 36.484*

MEYROWITZ, Joshua : Všude a nikde : vliv elektronických médií na sociální chování. Praha : Karolinum, 2006. – 341 s. : il. – (Mediální studia) *Abdf 36.565*

Organizace knihovních fondů

EVANS, G. Edward – SAPONARO, Margaret Zarnosky : Developing library and information center collections. – 5th ed. / Rozvoj fondů knihovnického a informačního střediska. / Westport : Libraries Unlimited, 2005. – xx, 446 s. + 1 CD-ROM *O 36.602*

Managing and archiving records in the digital era : changing professional orientations / ed. by Nikolaus Bütikofer, Hans Hofman, Seamus Ross. / Řízení a archivování záznamů v digitální době : změna profesní orientace. / Baden : Hier + Jetzt, 2006. – 131 s. *OI 36.539*

VAVŘÍK, Petr : Blisovo bibliografické třídění : bakalářská diplomová práce. Opava : Slezská univerzita v Opavě, 2003. – 37 s. *Oj 36.613*

Sítě knihoven

ANDERSON, Cokie G. : Ethical decision making for digital libraries. / Etické rozhodování pro digitální knihovny. / Oxford : Chandos, 2006. – 138 s. *Ts 36.636*

Biblioteki nacionalnych akademij nauk : problemy funkcionirovanija, tendencii razvitiija : naučnopraktičeskij i teoretičeskij sbornik. Vyp. 3. / Knihovny národních akademií věd. Problémy fungování, tendence rozvoje. Vědecko-praktický a teoretický sborník. Sv. 3. / Kijev : Nacionalnaja biblioteka Ukrajiny imeni V. I. Vernadskogo, 2005. – 362 s. *Tc 36.627*

Bibliothèque nationale de France / un film de Manuel Gasquet et Serge Thébaud. / Národní knihovna Francie. / [Paris : Bibliothèque nationale de France, 2005]. – 1 videokazeta (13 min.) *Taa 372/DVD*

Stoletá historie Městské knihovny v Litvínově / Libuše Novotná Pokorná ; odborný poradce PhDr. Libuše Pokorná. Litvínov : Agentura Victory, 2006. – 79 s. : il. *Tee 36.665*

ŠTĚPÁNOVÁ, Bedřiška : Význam Knihovnického institutu Národní knihovny ČR pro veřejné knihovny a odbornou knihovnickou veřejnost : absolventská práce. Praha : Vyšší odborná škola informačních služeb, 2006. – 54 s. : 2 příl. *Tac 36.612*

Služby knihoven

BROWN, Mary E. – POWER, Rebecca : Exhibits in libraries : a practical guide. / Výstavy v knihovnách. Praktická příručka. / Jefferson : McFarland, 2006. – 250 s. *Sec 36.600*

**Vybráno z databáze NIPOS
Článeková bibliografie**

ČR • V pořadí již sedmou akci na podporu dětského čtenářství pořádá dne 30. 3. v předvečer Mezinárodního dne dětské knihy Klub dětských knihoven SKIP a Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. V mnoha školách, družinách, ústavech, nemocnicích, školních a veřejných knihovnách mohou děti prožít noc plnou pohádkových dobrodružství při společném čtení a povídání. Tuto Noc s Andersenem již tradičně organizuje Knihovna Bedřicha Beneše Buchlova z Uherského Hradiště. (Knižní novinky, č. 3, 2007)

KOPŘIVNICE (23 000 obyv., okres Nový Jičín) • Městská knihovna v Kopřivnici vyhlásila 3. ročník literární soutěže „Šuplíky 2007“. Zájemci se mohou zúčastnit tematicky volnými příspěvky v kategoriích próza a publicistika. Uzávěrka byla stanovena na 30. 3., v září pak porota oznámí výsledky soutěže. V listopadu či prosinci bude vydán almanach, v němž budou otištěny nejlepší soutěžní práce. Novinkou letošního ročníku je zavedení kategorie Šuplíky Junior, určené dětem a mládeži do 15 let, zatímco doposud soutěž neměla věkové vymezení. V následujících ročnících organizátoři počítají ještě s dalšími změnami pravidel. Letošní ročník by např. měl být posledním s volným tématem, v dalších letech už mají autoři dostat přesnější zadání. V 1. ročníku bylo do soutěže přihlášeno 12 prací, v minulém již 35, a tak letos lze očekávat další vzrůst zájmu o soutěž, do níž se vedle autorů z Kopřivnice hlásí i zájemci z okolí, ale také třeba z Karlových Varů a jižních Čech. (Kopřivnické noviny, č. 2, 2007)

OSTRAVA (311 000 obyv.) • Vědecká knihovna v Ostravě byla při svém založení v r. 1951 provizorně umístěna do Nové radnice, kde působí dodnes. Po řadě pokusů získat důstojné umístění pro tuto kulturní a vzdělávací instituci s roční návštěvností téměř 200 000 osob rozhodl v r. 2002 Moravskoslezský kraj jako její zřizovatel o výstavbě nového objektu. Předpokládaná investice činí 850 mil. Kč. Na projekt, který se nyní rozpracovává, chce kraj požádat o dotace z evropských fondů. Sám jako investor akce doposud financoval cca 40 mil. Kč, a to na architektonickou soutěž a jednotlivé stupně projektu. Knihovna stále usiluje o zdroje ze státního rozpočtu, které by umožnily za-

hájení stavby ještě letos. Pokud peníze ze státního rozpočtu nezíská, ale podaří se s projektem uspět v Regionálním operačním programu, lze předpokládat zahájení výstavby na jaře 2008. Otevření knihovny by pak připadlo na r. 2010. (Místní kultura, č. 1–2, 2007)

PARDUBICE (88 000 obyv.) • Ojedinelá východočeská kulturní instituce, která vznikla reorganizací a propojením původního Parku kultury a oddechu a Okresního kulturního střediska, aby se následně v r. 1992 stala oddělením Okresní knihovny Pardubice s názvem Regionální středisko kulturních služeb, oslavuje 15. výročí zahájení své činnosti. Novodobá historie této instituce byla odstartována se vznikem Pardubického kraje, kdy se stala součástí Krajské knihovny. Dnes je takové spojení raritou v celé ČR, neboť žádné jiné knihovnické zařízení se nemůže pochlubit samostatným oddělením kulturních služeb pro širokou veřejnost. (Místní kultura, č. 1–2, 2007)

PELHŘIMOV (16 000 obyv.) • Městská knihovna v Pelhřimově brzy oslaví pět let od zahájení provozu v obnovené budově. Po rekonstrukci je jednou z nejmodernějších a nejkrásnějších knihoven u nás. Kromě rozšíření místa pro narůstající knihovní fond je tu i prostor pro pořádání výstav, přednášek a besed. Velkým pozitivem je bezbariérový přístup a výtah. Knihovna poskytuje své služby v šesti odděleních: beletrie, naučná literatura, hudební literatura včetně zvukové knihovny, studovna s internetem, dětské oddělení a oddělení knihoven. Kromě výpůjčních služeb se zaměřuje i na kulturně-vzdělávací a výchovnou činnost, což představuje především přednášky, besedy, semináře, soutěže, autorská setkání, autogramiády a další typy akcí pro různé kategorie zájemců. Pelhřimovská knihovna se též stala partnerem pro neziskové organizace regionu a komunitním centrem pro setkávání nejrozličnějších skupin obyvatelstva. V letošním roce bude pokračovat v přednáškách z oblasti psychologie, dějin umění, vlastivědy, lidových tradic a cestování, nově se připravují akce věnované tvorbě J. Nohavici a K. Kryla, uskuteční se beseda s dr. Z. Mahlerem aj. (Pelhřimovské noviny, č. 2, 2007)

PRAHA • V Národní knihovně v Praze je do 15. 3. otevřena výstava nazvaná *Snášenlivý – Nesnášenlivý*, která představuje antirasistické plakáty. Expozice je doprovodným projektem IX. ročníku festivalu

> text JAROSLAV ČISAŘ, foto EVA HODÍKOVÁ

KÁMEN TŘETÍ, ČTVRTÝ, PÁTÝ

/ Jazzová sekce

/ Společnost za obnovu nesmrtelnosti

Jaroslava Haška

/ Nezávislí demokraté

Jako třinácti přišli na řadu při předávání základních kamenů do rukou ředitele Národní knihovny ČR Vlastimila Ježka zástupci Jazzové sekce. Jejich krojovaný průvod vystupoval pod heslem „Vždy proti cenzuře“, což je i vyryto na jejich základním kameni. Společně s nimi předávali kameny zástupci Společnosti za obnovu nesmrtelnosti Jaroslava Haška a politické strany Nezávislí demokraté Vladimíra Železného.

Symboliku alegorického pojetí průvodu v podání Jazzové sekce dokáže nejlépe popsat sám její současný šéf a duchovní otec téhle prezentace Karel Srp: „O happeningu Národní knihovny jsme se dozvěděli na poslední chvíli. Rozhodli jsme se okamžitě. ...Kdci jsme současně chtěli připomenout spisovatele, které národ nejprve zavrhl – v lepším případě – nebo popravil, aby se ochránil. Vybavilo se nám přes 100 jmen. Od Dačického z Heslova po současníky. Představovat je měli aktivisté Jazzové sekce oblečení do hrubé pytloviny se jmény nepřátel lidu na hrudi. Každý s květinou v ruce, kterou by na místě předávání kamene přetnul kat. V čele průvodu, jdoucího z Valdštejnské ulice, by nesli transparent: Poprav si svého spisovatele. Úplně vpředu však měl kráčet bubeník, jak u poprav bývalo zvykem, celý v černém včetně namaskovaných tváří a za ním kat v červené kápi a s pravou katovskou sekerou. Na té pak nápis: Národ sobě.“

„Snadno se napíše,“ pokračuje ve svém popisu Karel Srp, „hůře udělat. Za pomoci peněz, známých a dobré vůle se vše do detailu povedlo. Pytlovinu jsme koupili na Libeňském ostrově a návleky s otvory pro hlavu a ruce nám levně ušily svobodné matky v azylovém domě. Sekeru zapůjčil sběratel, kšandy na buben jistý rocker a dvě hole od koš-

fat držely transparent. Padesát nádherných gerber koupila za volební peníze Jana Volfová.“

Všechny tři kameny jsou z nefalšované žuly. O problémech s jejich sháněním a dobýváním podává svědectví opět Karel Srp: „Žulu jsme nejprve sháněli po hřbitovech. Na leštěnou jsme neměli, a tak začal průzkum kamenolomů kolem Prahy. Nakonec je vykutalo Kamenosochařské středisko Lipnice nad Bečovou se studenty Akademie – Vyšší odborné školy, Gymnázia a Střední odborné školy uměleckoprůmyslové ze Světlé nad Sázavou v lokalitě Lipnice nad Sázavou, lom Březek. Kamenosochařské středisko vyrylo i text. Geologicky se jedná o žulu střednězrnou s obchodním názvem Modrá žula Lipnická. Každá z předávajících organizací k happeningu něčím přispěla, ale žádná neměla dost síly udělat to samostatně. Hlavně kameny unést. Vždyť ten nejtěžší, Haškův, vážil přes 80 kilo!“

I předávání kamenů mělo svoji symboliku. Za Haškovce se toho ujal reverend ThDr. Jan Schwarz. „Jak vidno, i v tomto případě jsme byli důslední: u každé popravky přece asistoval kněz...“ dodal Karel Srp. Základní kámen za Jazzovou sekci předával přímo kat, ve kterém však ředitel Národní knihovny Vlastimil Ježek podle hlasu prý bezpečně poznal Karla Srpa. Řediteli takhle velké a významné instituce by se mělo věřit... Základní kámen předávala exposlankyně a nezávislá demokratka Jana Volfová. V té době před komunálními volbami i volbami do Senátu ještě nebyly známy výsledky. Nezávislí demokraté sice neuspěli, ale na rozdíl od ostatních politických stran budou v základech nové budovy Národní knihovny ČR pevně zakotveni svým základním kamenem. Na zástupce ostatních politických stran v exekutivě však zůstane nemenší starost zajistit pro stavbu v rozpočtu dostatek finančních prostředků.

A jaké bylo přání dárců těchto kamenů do vínku nové budovy národní knihovny? Aby se splnilo to, co je vytesáno na kamenu Jazzové sekce: VŽDY PROTI CENZUŘE.

V opačném případě kameny povolí a nastane nová doba ledová. Tak zní věštba dárců pro toto tisíciletí.

dokumentárních filmů o lidských právech Jeden svět. Desítky plakátů pocházejí z kolekce prací studentů Fakulty užitého umění a designu Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Mladí výtvarníci v nich zpracovali téma rasismu, nacionalismu a neonacismu, s nimiž se současná Evropa musí vyrovnávat. (MF Dnes, 13. 2. 2007)

STŘEDOČESKÝ KRAJ • Zastupitelstvo Středočeského kraje považuje podporu knihoven za jednu z priorit v oblasti kultury a památkové péče. Pro letošní rok již schválilo dotace určené na zabezpečení výkonu regionálních funkcí pro čtyři z pěti pověřených knihoven. Jedná se o Městské knihovny v Benešově a Kutné Hoře, Knihovnu města Mladá Boleslav a o Knihovnu Jana Drdy v Příbrami. Tyto knihovny jsou zřizovány obcemi. Zřizovatelem páte – Středočeské vědecké knihovny v Kladně – je přímo Středočeský kraj, jehož vedení o příspěvku pro ni rozhodlo již dříve. Pověřené knihovny, které menší knihovny metodicky vedou, pomáhají jim v jejich rozvoji, s nákupem knih atd., dostanou dotace v celkové výši 4 726 000 Kč. Budou jim uvolněny ve třech splátkách tak, aby bylo zajištěno plynulé financování výkonu jejich regionálních funkcí. (Právo, 23. 2. 2007)

SVĚTLÁ NAD SÁZAVOU (7000 obyv., okres Havlíčkův Brod) • Městská knihovna ve Světlé nad Sázavou měla k 31. 12. 2006 ve svém fondu 27 579 svazků knih a zvukových dokumentů. V loňském roce tu přibýlo 1671 knih a 238 zvukových dokumentů, čtenáři si mohli vybrat z 82 titulů časopisů. V oddělení pro dospělé čtenáře a v hudebním oddělení se zaregistrovalo celkem 1681 čtenářů, z toho 621 dětí. V průběhu roku knihovna zaznamenala 22 654 návštěvníků ve všech odděleních a celkem 86 106 výpůjček, což představuje téměř 64 výpůjček na jednoho čtenáře. Roste zájem o meziknihovní výpůjční službu, zvyšují se i požadavky na bibliograficko-informační a rezervační služby, stále více návštěvníků využívá internet. Knihovna uspořádala 65 knihovnicko-informačních lekcí, besed a soutěží pro děti z mateřských, základních a středních škol. V oddělení pro děti se vloni dvakrát uskutečnilo Nocování v knihovně, dvakrát se také prodávaly nové a zlevněné knihy. (Světelský zpravodaj, č. 2, 2007)

TACHOV (13 000 obyv.) • Městská knihovna v Tachově je od r. 1996 jedním z odborů tamního Městského kulturního střediska. Kromě služeb v půjčov-

nách pro dospělé a děti zajišťuje výkon regionálních funkcí na části Tachovska. Jedná se o městské knihovny v Boru, Plané a Stříbrně a 15 místních knihoven s neprofesionálním knihovníkem. S profesionálními zařízeními má tachovské MěKS uzavřenou smlouvu o poskytovaných službách a přiděluje jim dotace na nákup fondu. Vloni představovala dotace na výkon regionálních funkcí od Plzeňského kraje 629 000 Kč, z toho bylo 300 000 využito na nákup výměnného fondu. Neprofesionální knihovny mají zájem hlavně o výměnné soubory knih – vloni tu bylo v 96 souborech rozvezeno 11 682 svazků. V závěru loňského roku tachovská knihovna měla ve fondu přes 105 000 svazků, registrovala 1633 čtenářů (z toho 586 dětí), od začátku roku zaznamenala 16 593 návštěvníků a 1455 uživatelů internetu. V průběhu roku uspořádala pro školy 80 kulturních akcí k výročí spisovatelů a ilustrátorů, úspěšnou velkou malířskou soutěž „Malujeme pohádku podle K. J. Erbena“ aj. Na letošní březen připravuje program „Internet pro nezaměstnané“. (Místní kultura, č. 3, 2007)

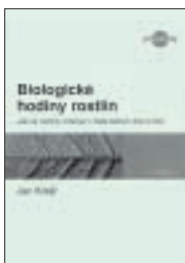
TŘEBOŇ (9000 obyv., okres Jindřichův Hradec) • Městská knihovna v Třeboni byla založena v r. 1894. V současné době mají její uživatelé zdarma k dispozici šest počítačů s napojením na internet. Během dne na nich pracuje průměrně 30 zájemců. Fond knihovny nabízí 35 000 svazků. V loňském roce se tu uskutečnilo přes 80 000 výpůjček, počet registrovaných čtenářů činil 1653. Treboňská knihovna je spolu s městskými knihovnami v Jindřichově Hradci a Dačicích pověřena výkonem regionálních funkcí. Pečují o 18 místních neprofesionálních knihoven. (Místní kultura, č. 1–2, 2007)

VÍTKOV (6000 obyv., okres Opava) • Od dubna do listopadu 2006 se konala celková rekonstrukce budovy Městské knihovny ve Vítkově, a to v rámci projektu, který je zaměřen na rozšíření služeb celoživotního vzdělávání této regionální knihovny. Nabídku doposud poskytovaných služeb tu doplní novými vzdělávacími, zájmovými a kulturními aktivitami. Knihovna má nyní nový interiér a je vybavena výpočetní a audiovizuální technikou. Celkové náklady na rekonstrukci dosáhly výše 10 585 000 Kč. Projekt získal dotaci ze Společného regionálního operačního programu a byl spolufinancován ze strukturálních fondů EU částkou 7 329 000 a ze státního rozpočtu sumou 732 900 Kč. Pro veřejnost byla knihovna slavnostně otevřena 3. 1. 2007. (Veřejná správa, č. 6, 2007)

(Poděkování za pomoc a spolupráci Karlu Srpovi.)

Příště: Přírodovědecká fakulta UK – Středisko vědeckých informací a Ústav geochemie, mineralogie a nerostných zdrojů.

Jan Kolář **Biologické hodiny rostlin** **/Jak se rostliny orientují v čase během dne a roku/**

Kniha se zabývá velmi zajímavou, ovšem neodborníkům zatím málo známou oblastí biologie: schopností rostlin spolehlivě měřit čas. Mnoho lidí jistě slyšelo o existenci „vnitřních hodin“ u člověka a zvířat. U rostlin, které jsou zdánlivě méně vývojově pokročilé, by je však asi očekával málokdo. Kniha chce proto čtenářům ukázat, že také rostliny mají své biologické hodiny (a kalendář), s jejichž pomocí dovedou určovat denní dobu i roční období. Na příbězích důležitých objevů přibližuje vývoj poznání těchto jevů, seznamuje se základními vlastnostmi rostlinných „hodin“ a „kalendáře“ a s jejich biologickou podstatou. Autor rovněž popisuje význam orientace v čase během dne a roku pro samotné rostliny i pro člověka, hlavně v zemědělství a květinářství. Zamýšlí se též nad současnými a budoucími trendy výzkumu v tomto intenzivně se rozvíjejícím oboru. Text je napsán tak, aby byl srozumitelný každému zájemci o přírodní vědy i bez předchozích znalostí rostlinné biologie.

• 106 str., čb. il. v textu, brož., 150 Kč

Jana Matušová a kol. **Slovník pomístních jmen v Čechách II. (B–Bau)**

Pomístní jména – jména polí, luk, lesů, hor, vod, cest apod. – v sobě skrývají nespočetně zajímavé a přitažlivé informace. Představují nejen unikátní jazykové útvary, ale i zdroj poznatků pro regionální historii, archeologii, etnografii, přírodovědu i jiné vědní obory. První svazek slovníku je začátkem systematického abecedního zpracování tohoto materiálu. V jednotlivých heslech čtenář najde doklady pomístních jmen, údaje o jejich zeměpisném rozšíření a přehled objektů pojmenovaných těmito jmény. Bude se moci seznámit s etymologickými výklady jmen, nalezne odkazy na stejné znějící jména obcí a měst i údaje frekvenční.

• 166 str., 135 Kč

Slovo a smysl č. 5 /časopis pro mezioborová bohemistická studia/

Páté číslo Slova a smyslu (roč. III, 2006), časopisu pro mezioborová bohemistická studia, přináší především texty ke studiu starší české kultury od našich i zahraničních odborníků a táže se po možnostech četby a studia starší české literatury. Zásadním textem se jeví příspěvek Anežky Vidmanové na zlomky Dalimila či článek Mileny Bartlové o středověkém obrazu. Přináší také vzpomínky na dva významné mediavisty Eduarda Petrů a Světlou Mathauserovou. V odpovědích na anketu se představuje celá řada badatelů, např. František Šmahel. Časopis přináší také výjimečný překlad kapitoly z knihy významného badatele Paula Zumthora Středověk a hlas. Pro čtenáře v zahraničí přináší překlad Zpěvu z Legendy o Svaté Kateřině a k němu studii Jana Lehára.

• 249 Kč

František Šticha, Josef Šimandl **Možnosti a meze české gramatiky**

Kniha je souborem studií českých i zahraničních bohemistů o české gramatice, kterou užívají – spontánně, aniž nahlíží do jazykových příruček – pisatelé textů: romanopisci, povídkáři, žurnalisté, autoři textů odborných, básníci a mnozí další. Autoři vycházejí z rozsáhlého souboru románů, povídek, novinových článků, básní a jiných textů, které obsahuje elektronická textová databáze Český národní korpus. Cílem bylo zjistit, jak lidé postupují od svého záměru (něco sdělit, nějak zapůsobit), přes volbu strategie až ke konkrétním volbám slov a jejich tvarů.

• 304 str., 249 Kč

Emanuel Rádl **Dějiny biologických teorií novověku I.–II.**

Osobitě pojatý a čtivý výklad dějin biologického myšlení od českého biologa a filosofa E. Rádl (1873–1942) zahrnuje období od renesance do začátku 20. století. Jedná se o světově proslulé dílo, které v rámci dějin biologie patří dnes ke klasickému fondu. Biologii přitom nepojímá jen jako izolovanou speciální vědu, nýbrž vykládá ji v širokém rámci evropských kulturních dějin, dějin idejí a filosofie. Nejen že kniha byla historicky vůbec prvním monumentálním výkladem o dějinách biologie jako celku, ale ve 20. století silně ovlivnila celou generaci filosofů a historiků, zabývajících se zejména vznikem vývojových teorií a darwinismu jako širokého ideového proudu. Sto let po svém vzniku se tak českému čtenáři poprvé dostane kompletní a moderní překlad z německého originálu.

• 1014 str., váz. s přeb., 795 Kč

 ACADEMIA nakladatelství AV ČR,
Vodičkova 40, 110 00 Praha 1

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6 - Suchbátka nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.